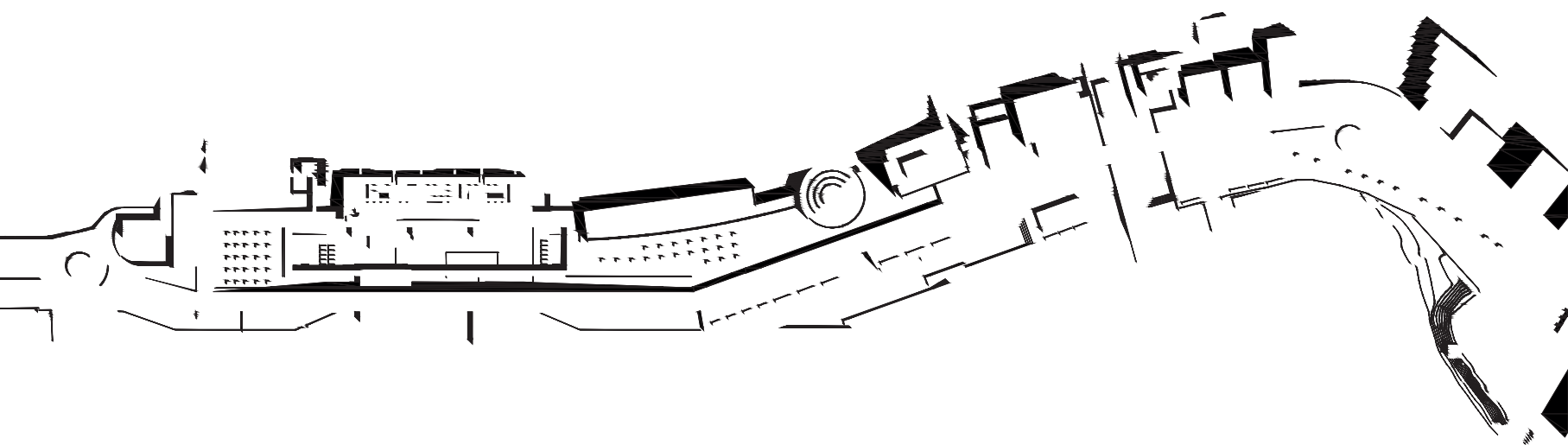

ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

ΦΕΡΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ
ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΟ ΛΟΥΤΡΑΚΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Δούκας Στρατής
Αθήνα, ΕΜΠ
Φεβρουάριος 2023

HEALING EXCAVATIONS
REVEALING
THE THERMALISTIC RITUAL
OF LOUTRAKI, CORINTH

ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ

Φέρνοντας στο Φως
την Τελετουργία του Θερμαλισμού
στο Λουτράκι Κορινθίας

HEALING EXCAVATIONS

Revealing
the Thermalistic Ritual
of Loutraki , Corinth

σπουδαστής
Δούκας Στρατής

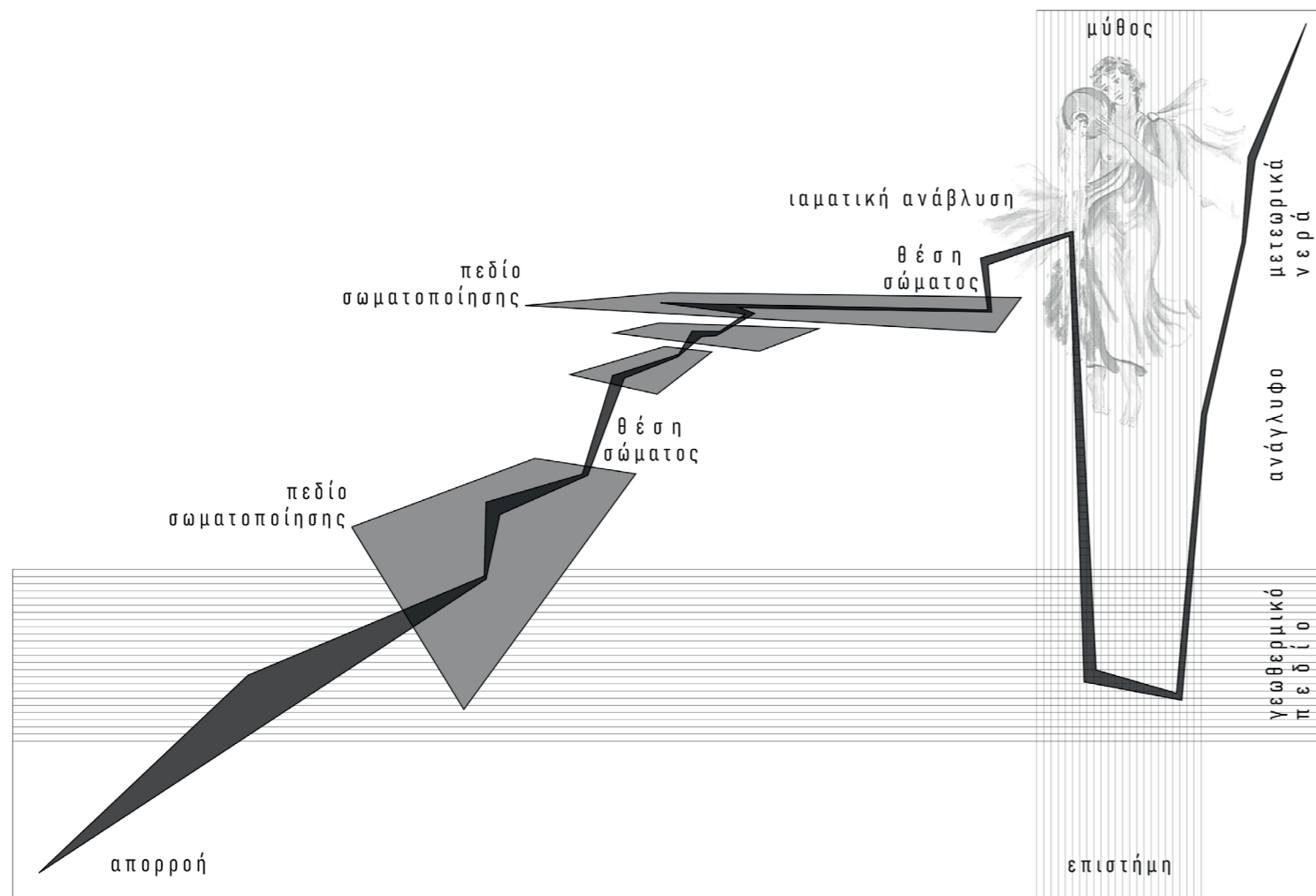
επιβλέπων καθηγητής
Κουτσομπός Λεωνίδας

σύμβουλος
Αλεξάνδρου Ελένη

Αθήνα

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Φεβρουάριος 2023

ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΙΩΝΤΑΣ
την ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ
του ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΥ
με αφορμή
την Ιαματική Παράδοση του Λουτρακίου

Δούκας Στρατής
Αθήνα, ΕΜΠ
Φεβρουάριος 2022

Η παρούσα διπλωματική εργασία, αποτελεί τη σχεδιαστική συνέχεια μιας έρευνας, η οποία έχει ως θεωρητική αφετηρία τη Διάλεξη που κατατέθηκε στη σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Ε.Μ.Π. το Φεβρουάριο του 2022, με τίτλο :

Αποκωδικοποιώντας την Τελετουργία του Θερμαλισμού, με αφορμή την Ιαματική Παράδοση του Λουτρακίου.

The present diploma project, forms the design continuum of a research, whose base consists of the thesis titled: Decoding the Thermalistic Ritual, based on the Healing Tradition of Loutraki. The formulation of an analysis system, that aims at the spherical understanding of the complex healing environments, through a scientific and experiential manner, has led to the decoding of thermalism, as a therapeutic and spatial ritual. Based on this theoretical background, the diploma project explores a design approach, which can reinterpret and reinstate the latent thermalistic ritual of Loutraki. Focusing at first, on the adaption the existing infrastructure into a new therapeutic narrative, the design research proposes an organized ritualistic healing, whose highlight consists of the new center of hydrotherapy, in a seemingly inactive area, thus reviving the thermal tradition of the city. In parallel, through the fragmentation of the seafront's porous soil, the project aims at revealing the widespread thermal springs, in order to create conditions of spontaneous familiarization and embodiment of the healing environment. In conclusion, this project aims at a design experiment, which combines the organized therapy, consisting of distinguishable ritualistic steps, with the personal bodily connection with this healing land, throughout conditions that foster spontaneous initiatives.

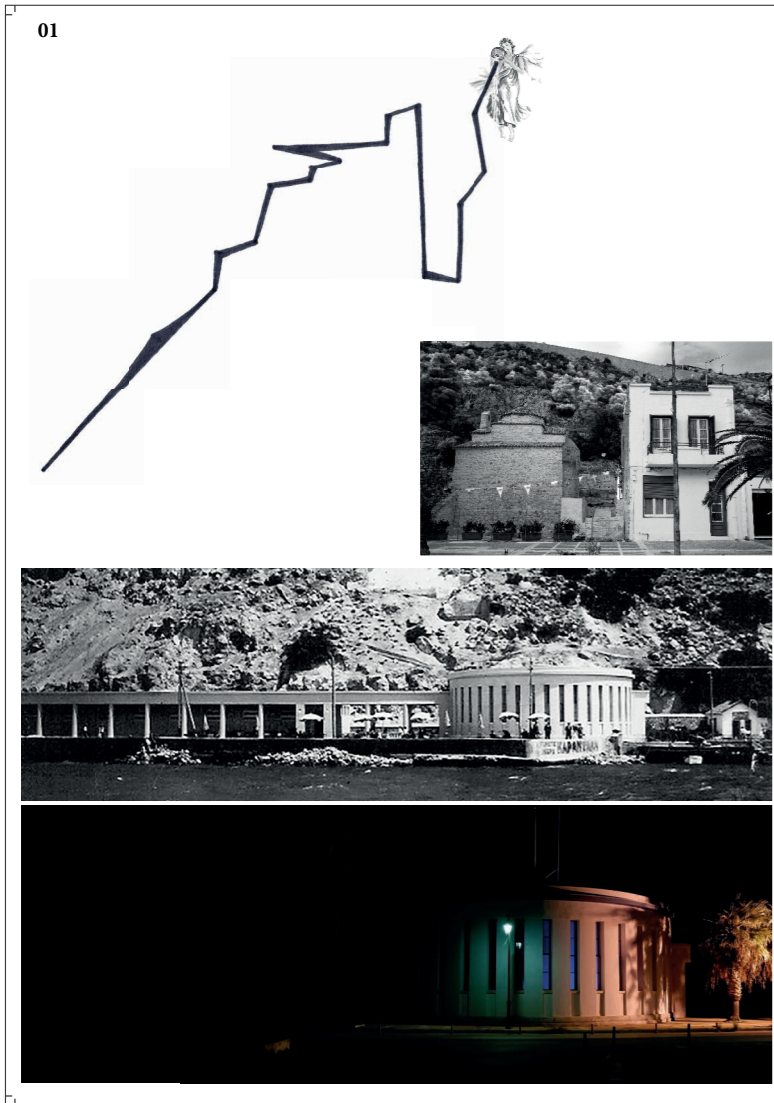
Η παρούσα διπλωματική εργασία, αποτελεί τη σχεδιαστική συνέχεια μιας έρευνας, που εκκινεί με τη Διάλεξη με τίτλο: Αποκωδικοποιώντας την Τελετουργία του Θερμαλισμού, με αφορμή την Ιαματική Παράδοση του Λουτρακίου. Η προσπάθεια διαμόρφωσης ενός συστήματος ανάλυσης και συνολικής κατανόησης των σύνθετων ιαματικών περιβαλλόντων, με τρόπο επιστημονικό και βιωματικό παράλληλα, οδήγησε στην αποκωδικοποίηση του θερμαλισμού, ως μία θεραπευτική και χωρική τελετουργία. Πατώντας στο συγκεκριμένο θεωρητικό υπόβαθρο, η διπλωματική εργασία διερευνά, το κατά πόσο μπορεί να βρεθεί μία σχεδιαστική προσέγγιση, η οποία να επανερμηνεύει και να εγκαθιδρύει τη λανθάνουσα τελετουργία του θερμαλισμού, στην περιοχή της λουτρόπολης του Λουτρακίου. Εστιάζοντας αρχικά, στην προσαρμογή του υφιστάμενου κτιριακού δυναμικού, σε μία νέα θεραπευτική αφήγηση, η σχεδιαστική έρευνα προτείνει μία οργανωμένη τελετουργική ίαση, η οποία κορυφώνεται με τη διαμόρφωση ενός νέου υδροθεραπευτηρίου, σε έναν τόπο φαινομενικά ανενεργό, αναβιώνοντας έτσι την παράδοση της λουτρόπολης. Παράλληλα επιδιώκει μέσω της πολυδιάσπασης του παραλιακού μετώπου, να κάνει εμφανή την παρουσία της εκτεταμένης ιαματικής ανάβλυσης σε όλο το μήκος του πορώδους εδάφους, δημιουργώντας συνθήκες αυθόρμητης οικειοποίησης και σωματοποίησης του θεραπευτικού περιβάλλοντος. Επιδιώκεται λοιπόν, ένα σχεδιαστικό παιχνίδι ανάμεσα στην οργανωμένη θεραπεία, αποτελούμενη από διακριτά τελετουργικά βήματα και στην ελεύθερη προσωπική ενσώματη διασύνδεση με τον ιαματικό αυτό τόπο, μέσα από συνθήκες αυθορμητισμού και αυτενέργειας.

0. Περίληψη	9
1. Πινακίδες Ανάλυσης	13
2. Επεξεργασία Θέματος	19
3. Τελική Επεξεργασία	37
4. Φωτογραφίες Μακέτας	63
5. Επίλογος	71

1.

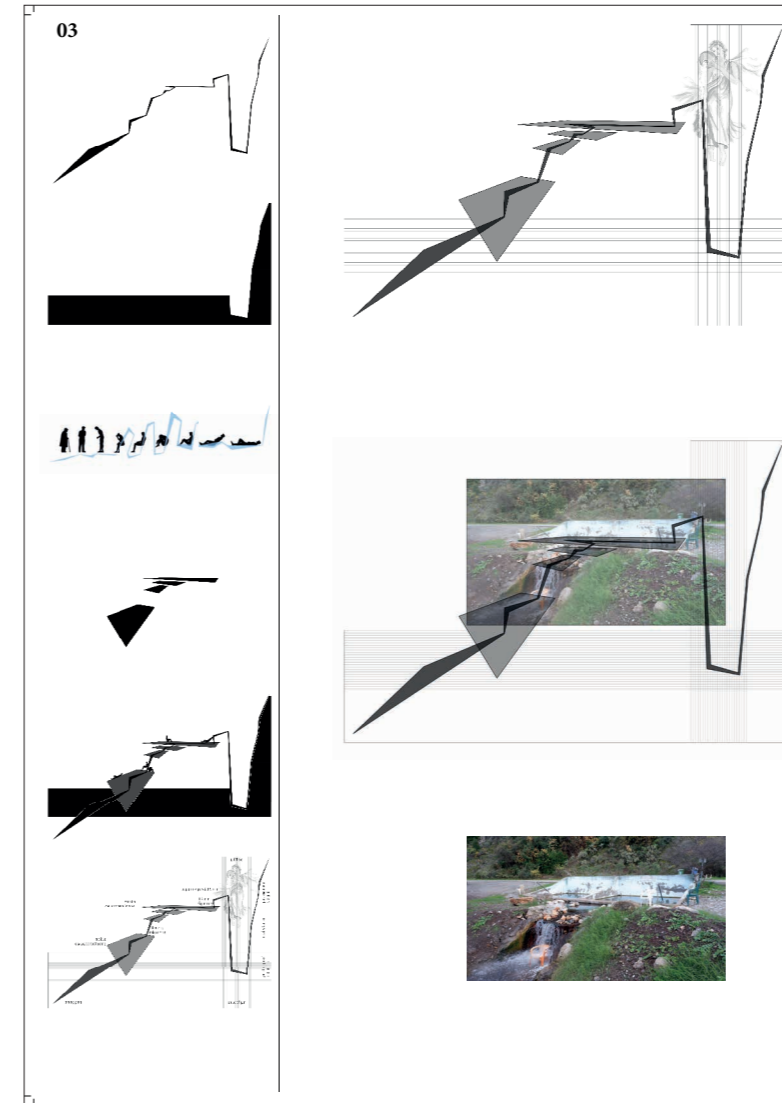
Πινακίδες
Ανάλυσης

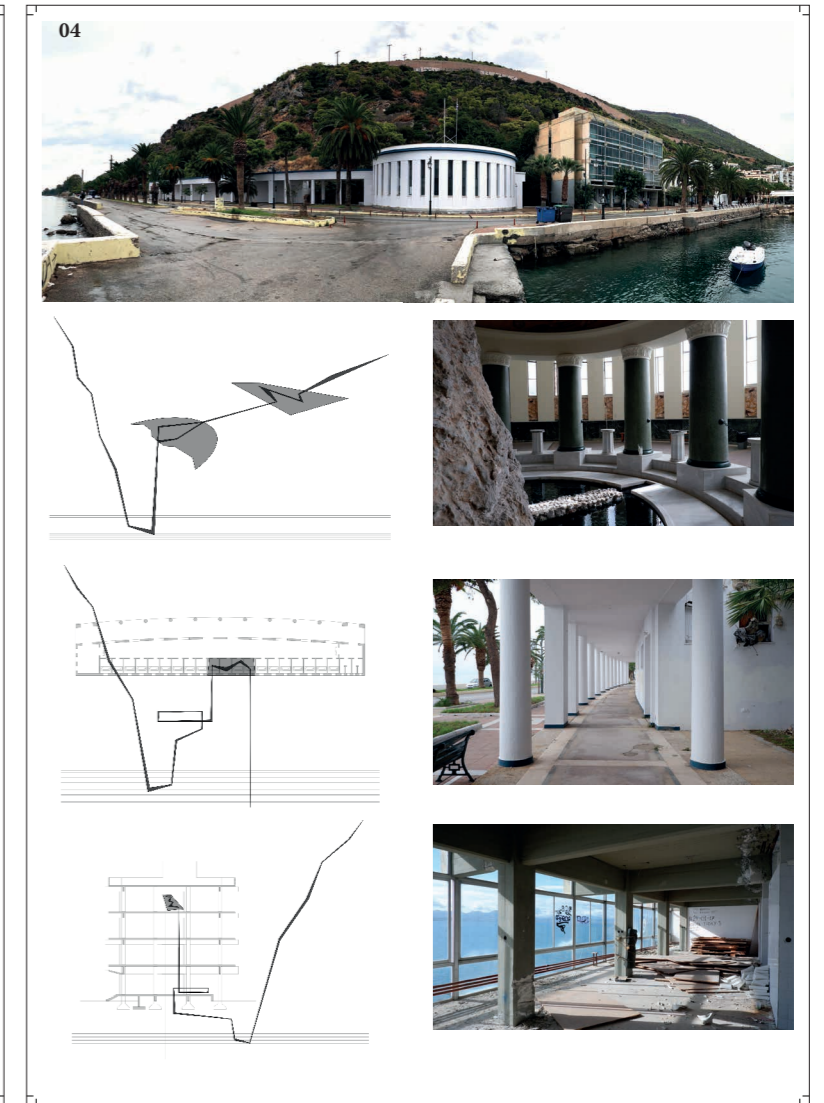
Πινακίδα 01

Πινακίδα 02

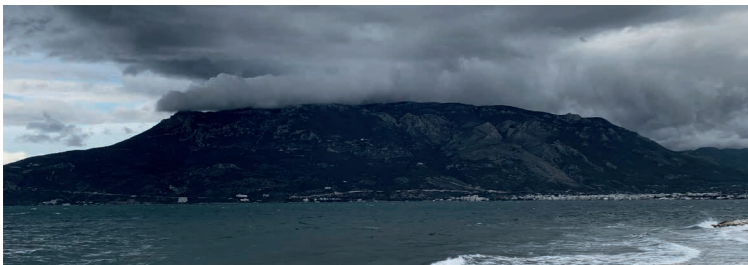
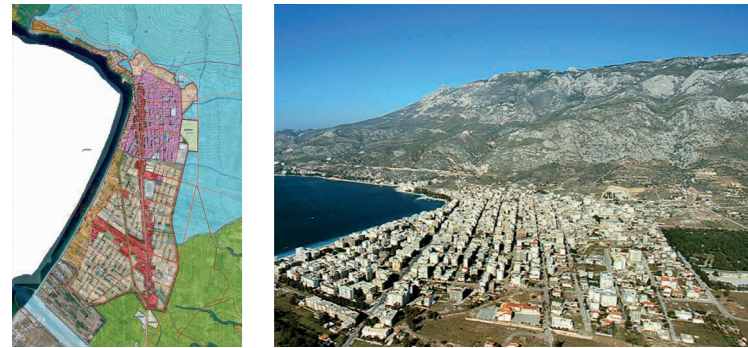

Πινακίδα 03

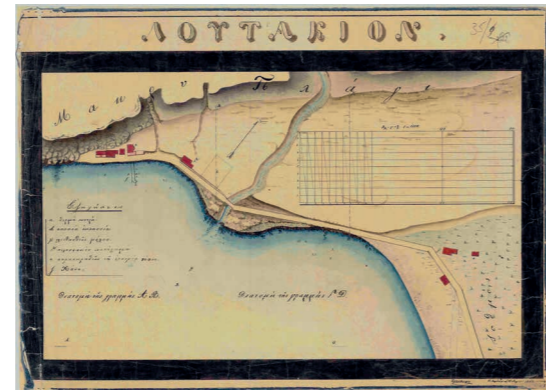
Πινακίδα 04

05

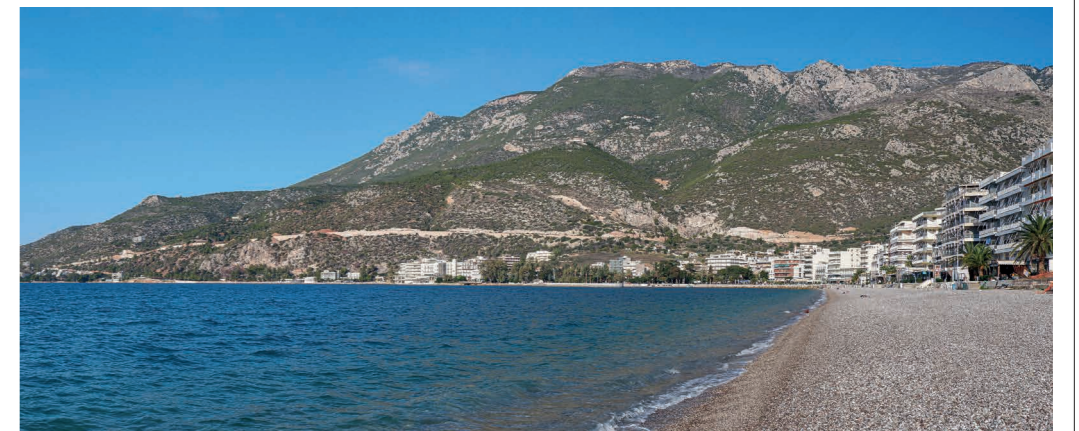
Πινακίδα 05

06

Πινακίδα 06

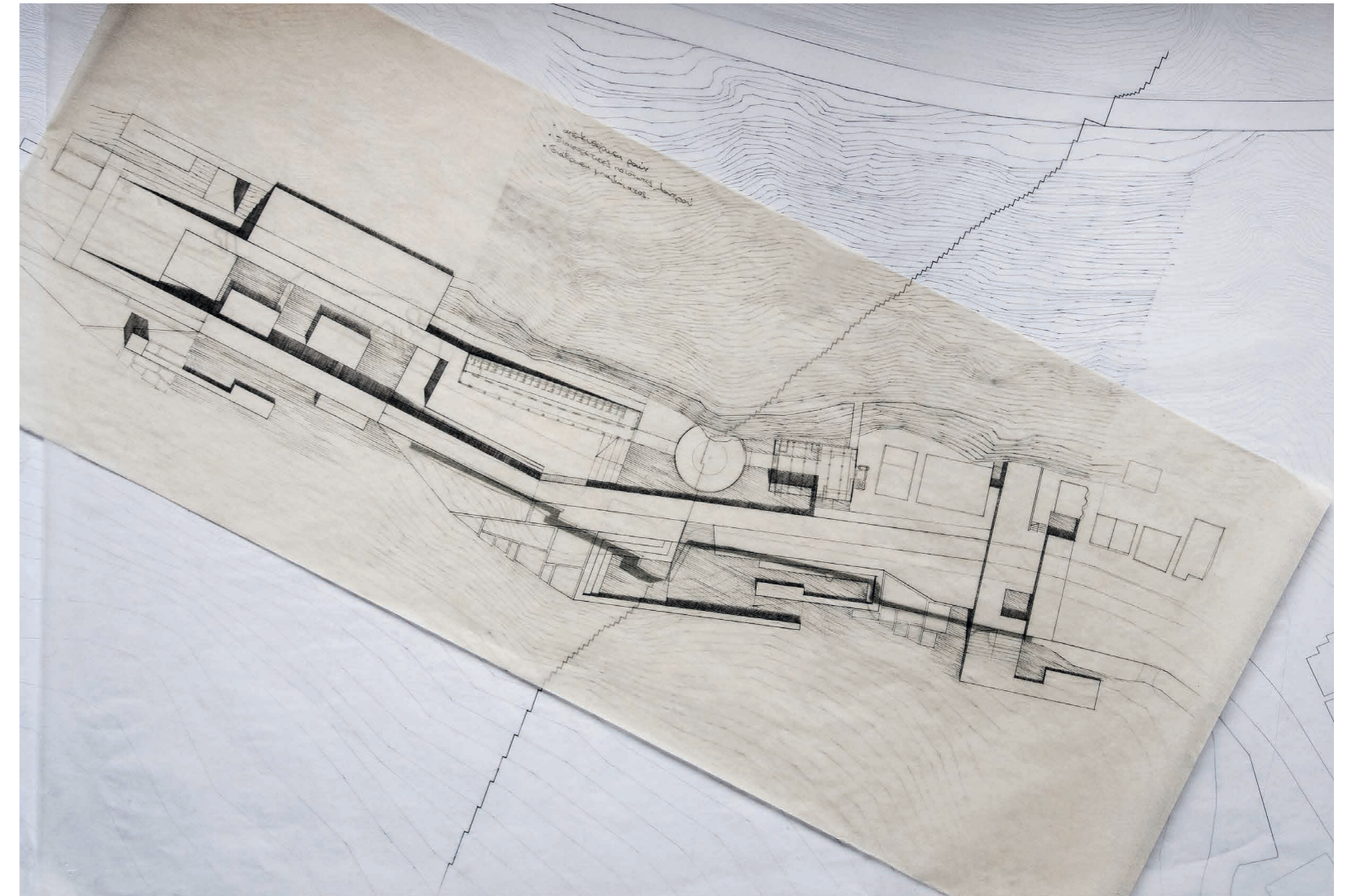
07

Πινακίδα 07

2.

Επεξεργασία
Θέματος

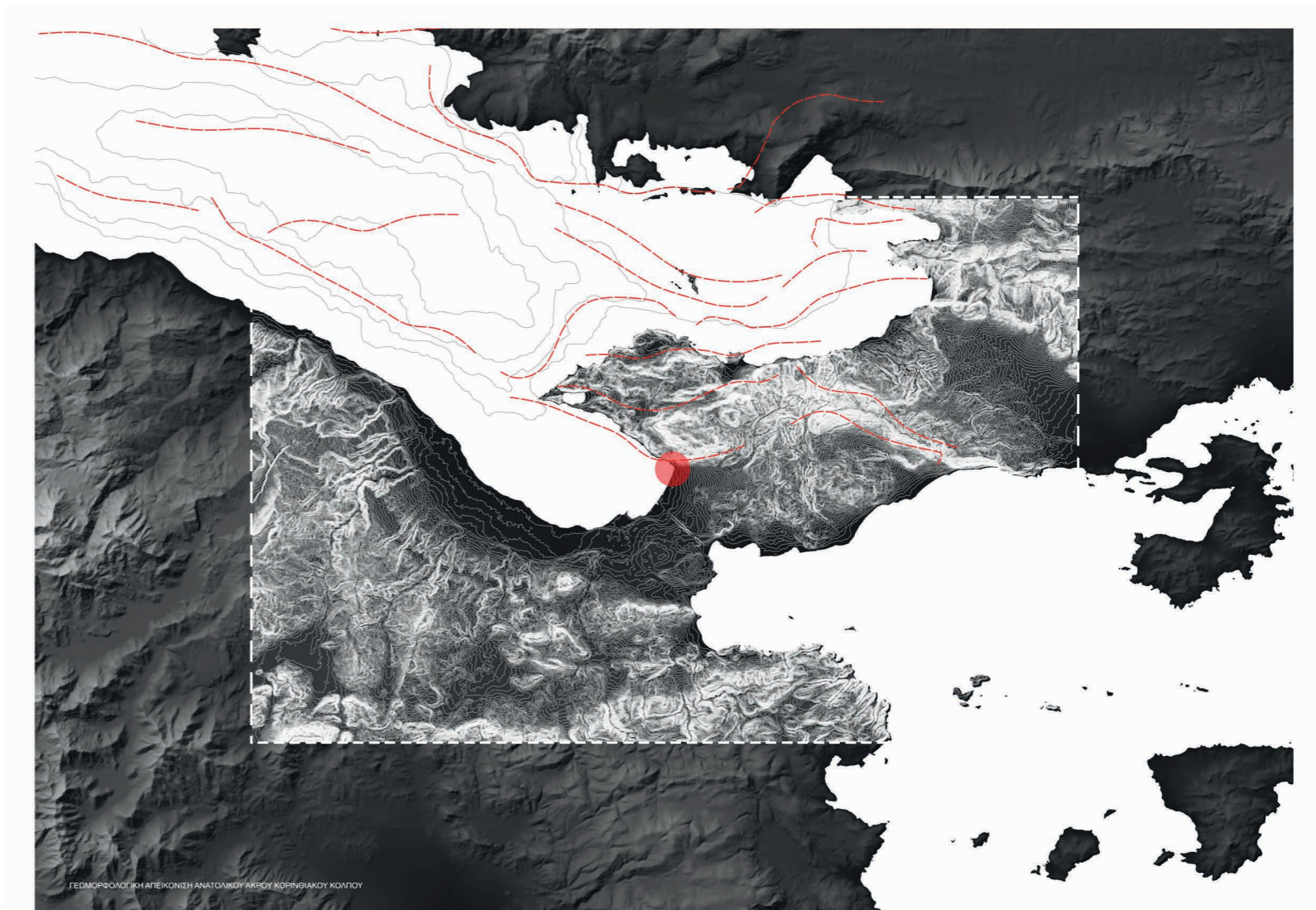

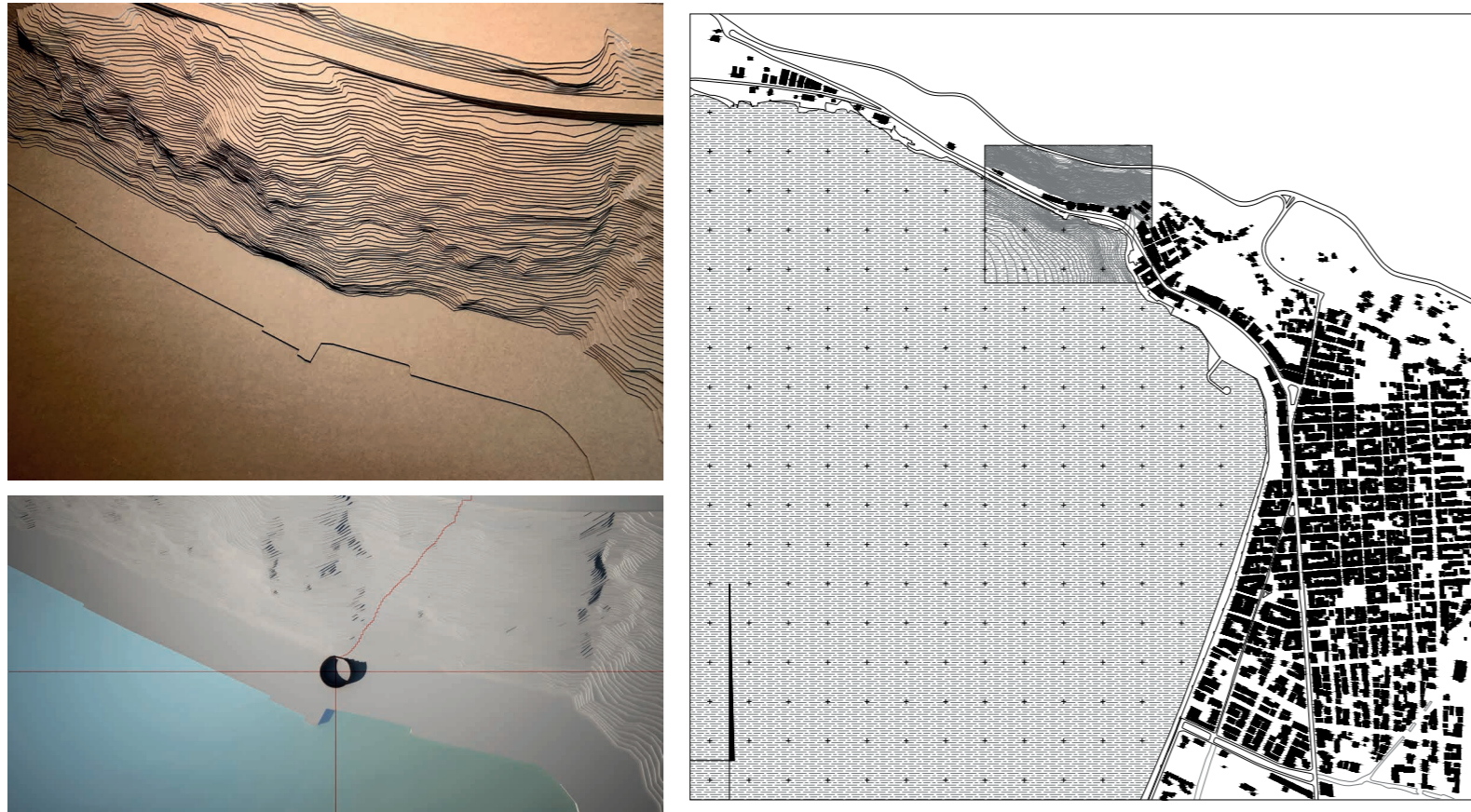
Το Λουτράκι αποτέλεσε την αφορμή και το επίκεντρο της έρευνας, η οποία ξεκίνησε με τη Διάλεξη και συνεχίστηκε με την παρούσα Διπλωματική, λόγω της προσωπικής σχέσης με τον τόπο και των πολλαπλών αναμνήσεων. Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του Λουτρακίου, μιας πόλης που χαρακτηρίζεται από τη διαρκή συνύπαρξη βουνού και θάλασσας, βασίζεται στο γενεσιουργό στοιχείο του τόπου, δηλαδή το ιαματικό νερό. Η χρήση του συγκεκριμένου νερού για θεραπευτικούς λόγους, αλλά και για χαλάρωση, ευεξία και αναζωογόνηση, έπλασε ιστορικά τον χαρακτήρα της πόλης, καθιστώντας την ένα κέντρο ξεκούρασης, ανανέωσης και ανάτασης. Έχοντας λοιπόν εμπλακεί έμμεσα, από την παιδική μου ηλικία, με την παραμονή σε έναν ιαματικό τόπο, άρχισα να προσπαθώ να κατανοήσω την ουσία του θερμαλισμού, ως μία ολιστική πρακτική ίασης με μεγάλη παράδοση, να διακρίνω τα στάδια από τα οποία αποτελείται και να διερευνήσω τη θέση που θα μπορούσε να έχει στη σύγχρονη εποχή, ως μία οργανωμένη πρακτική ανάτασης, του σώματος και του νου.

Στην πορεία της έρευνας, ιδιαίτερα κρίσιμη για την κατανόηση της ιστορικής ανάπτυξης του Λουτρακίου, αποτέλεσε η συνειδητοποίηση, πως η πληθώρα ενδογενών δυνάμεων του υπεδάφους, αλλά και η έντονη τεκτονική κινητικότητα, αποτέλεσαν τους γενεσιουργούς λόγους ύπαρξης, τόσο της χαρακτηριστικής του γεωμορφολογίας, όσο και των ιαματικών πηγών του. Είναι γεγονός, πως οι θερμές μεταλλικές πηγές, αποτελούν φυσικές εκδηλώσεις γεωθερμικών πεδίων. Το θερμό νερό, προκειμένου να πραγματοποιήσει την ανοδική του πορεία, χρησιμοποιεί ως αγωγό τα τεκτονικά ρήγματα. Στην πορεία αυτή, εκμεταλλεύεται τις γεωλογικές μεταβολές που προκύπτουν, ώστε να απορροφήσει ιχνοστοιχεία, αποκτώντας έτσι τις ιαματικές του ιδιότητες.

Η δυτική απόληξη της οροσειράς των Γερανείων, αποτελεί το διαρκές κάδρο της πόλης, και όρισε ιστορικά, την κατεύθυνση της διανυσματικής της ανάπτυξης, από την περιοχή των ιαματικών πηγών στη ρίζα της, προς την Ισθμιακή χώρα. Όσον αφορά τη γεωμορφολογία, η απότομη αλλαγή των κλίσεων του ανάγλυφου, αποτελούν ενδείξεις υψηλής τεκτονικής ενέργειας. Η περιοχή του Λουτρακίου βρίσκεται στο Ανατολικό άκρο του Κορινθιακού Κόλπου, στο νότιο τμήμα της χερσονήσου της Περαχώρας. Η ενόργανα καταγεγραμμένη σεισμικότητα επιβεβαιώνει ότι, το ανατολικό άκρο του Κορινθιακού, αποτελεί μια από τις περισσότερο ενεργές σεισμικά περιοχές του Ελληνικού χώρου, καθώς έχει υποστεί τα τελευταία 150 χρόνια, 7 ισχυρούς σεισμούς με μέγεθος μεγαλύτερο από 6 R και μικρό εστιακό βάθος, με περίοδο επανάληψης περίπου τα 30 χρόνια. Το ύψος των Γερανείων πάνω από την πόλη, φθάνει τα 1.000 περίπου μέτρα και το γυμνό απότομο πέτρωμα τους, είναι ασβεστόλιθοι τριαδικής ηλικίας (περί τα 200 εκ. χρόνια), ενώ το αραιά φυτοκαλυμμένο τμήμα, είναι σωροί από διαβρωμένα πετρώματα.

Μια σημαντική λοιπόν συνέπεια των δυνάμεων του γεωπεριβάλλοντος, για τις ανθρώπινες δραστηριότητες και για την ανάπτυξη της πόλης, είναι η ύπαρξη των ιαματικών πηγών, που αναβλύζουν σε πολλά σημεία της παραλιακής περιοχής, σε μήκος περίπου ενός χιλιομέτρου. Συνεπώς, η ύπαρξη των ιαματικών νερών του Λουτρακίου, άρα και η απαρχή της θερμαλιστικής παράδοσης, βασίζεται στο ενεργό τεκτονικό και γεωλογικό της υπόβαθρο.

Τα τρία υφιστάμενα Θερμαλιστικά κτίρια, στην περιοχή της παλιάς λουτρόπολης του Λουτρακίου. Στο κέντρο το κυκλικό κτίριο της Ιαματικής Πηγής Λουτρακίου, του 1934.

Nolli Plan Λουτρακίου σε κλίμακα 1:2500

Το Λουτράκι είναι η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη του νομού Κορινθίας και αποτελεί έδρα του δήμου Λουτρακίου - Περαχώρας - Αγίων Θεοδώρων, με 11.564 κατοίκους. Πρόκειται για μία από τις πιο ιστορικές λουτροπόλεις της Ελλάδας και χαρακτηρίζεται από δυσέυρετους κλιματολογικούς παράγοντες και σπάνιο φυσικό περιβάλλον. Η μακρόχρονη ιστορία του σηματοδοτείται από αρκετές σεισμικές καταστροφές, με καταστροφικότερες εκείνες του 1928 και του 1981.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως το Λουτράκι, αποτέλεσε την πρώτη πόλη του νέου Ελληνικού κράτους, η οποία συνέδεσε την ανάπτυξη της με το θερμαλισμό, λαμβάνοντας έτσι τον χαρακτηρισμό της “πρώτης ελληνικής λουτρόπολης”. Η ιστορική εξέλιξη του θερμαλισμού στην πόλη και η διαμόρφωση πολυάριθμων λουτρικών εγκαταστάσεων, από το 1855 μέχρι και σήμερα, φανερώνει μία δυναμική και ένα συλλογικό ενδιαφέρον, τα οποία οδήγησαν στην έντονη αστικοποίηση του.

Το Λουτράκι αναπτύχθηκε γύρω από το βασικό πυρήνα του αρχικού πολεοδομικού σχεδίου του 1880 και στην πορεία, αύξησε το αποτύπωμα του με διαδοχικές επεκτάσεις, με πιο σημαντικές εκείνη του 1967, η οποία αγκάλιασε το περίγραμμα του αρχικού σχεδίου και εκείνη του 1979, οπότε και εντάχθηκε στο σχέδιο πόλης η περιοχή Λειβαδάκι, η οποία φθάνει σχεδόν έως τη ζώνη του Ισθμού. Η περιοχή του παλαιού σχεδίου της πόλης παρουσιάζει την κλασική δομή μιας νεοελληνικής πόλης, με σχεδόν Ιπποδάμεια διάταξη.

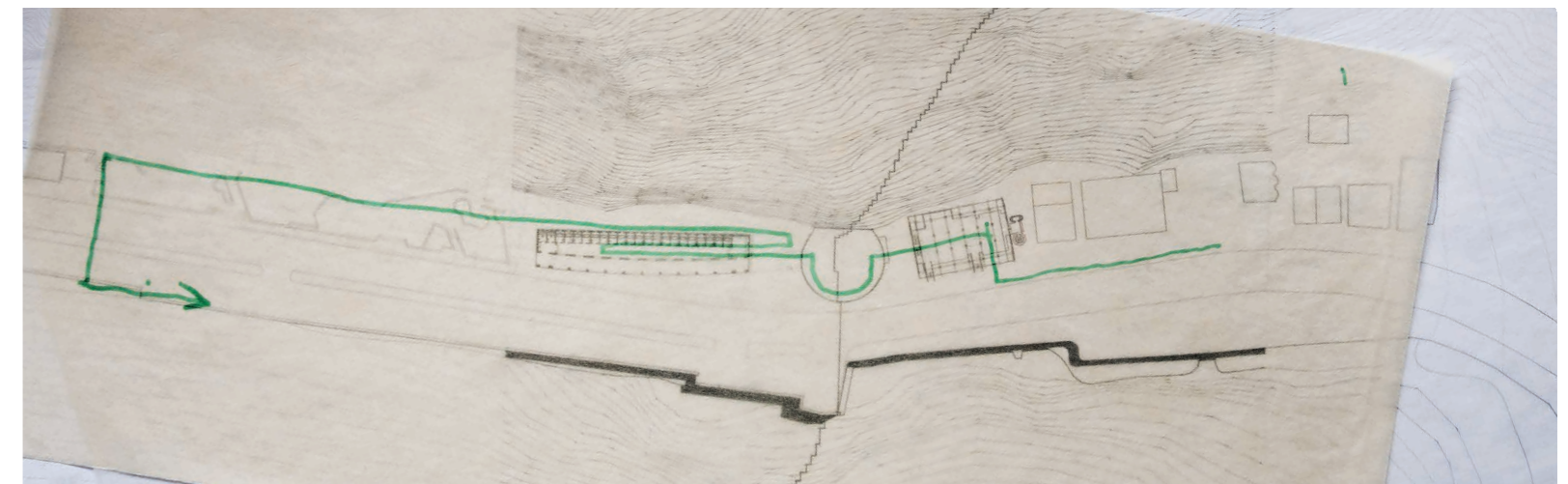
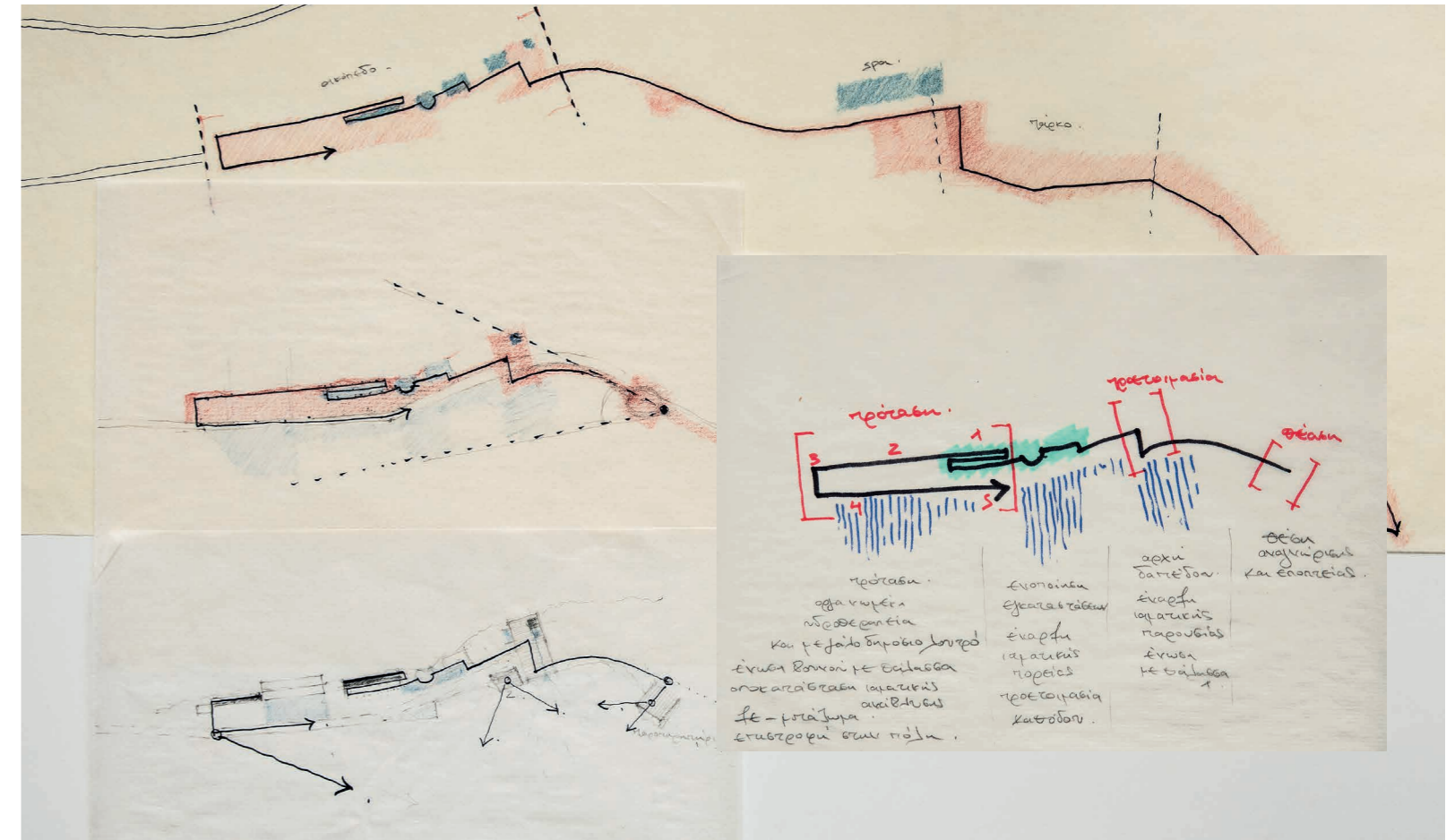
Τέλος, στο συλλογικό ασυνείδητο, ο χαρακτήρας του Λουτρακίου είναι συνυφασμένος με τη συνύπαρξη με τη θάλασσα, χαρακτηριστικότερη έκφραση της οποίας, αποτελεί η τομή του παραλιακού μετώπου, που εκτείνεται σε μήκος 2,5 χιλιομέτρων και συγκεντρώνει όλη την αναψυχή και την κοινωνική ζωή της πόλης, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Πολεοδομική παρατήρηση με αφορμή τη Διάλεξη και το Nolli Plan

Το οικόπεδο μελέτης αποτελεί την αφητηρία της ιστορικής ανάπτυξης της πόλης του Λουτρακίου. Από την περιοχή της παλιάς λουτρόπολης, στη βάση της οροσειράς των Γερανείων, η πόλη αναπτύχθηκε διανυσματικά προς την περιοχή της Ισθμιακής χώρας. Αυτός ο αρχικός πόλος ανάπτυξης, καθώς και ο ιαματικός χαρακτήρας της πόλης ευρύτερα, πέρασε στιγμές ένδοξης κατά τον προηγούμενο αιώνα, με υψηλή επισκεψιμότητα και έντονη θεραπευτική λειτουργία, οδηγώντας σε μία εκτεταμένη αστικοποίηση. Σήμερα ωστόσο έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό αποδυναμωθεί, και πλέον βρίσκεται σε μία λανθάνουσα κατάσταση, αναμένοντας να ενεργοποιηθεί. Ο επαναπροσδιορισμός του χαρακτήρα και της σημασίας του ιαματικού πόλου, θα ενεργοποιήσει και πάλι την πολεοδομική αφητηρία αλλά και το ολοκλήρωμα της πόλης, η οποία πάλλεται χωροταξικά ανάμεσα στα ιαματικά νερά και το Καζίνο.

Το ιστορικό ανάπτυγμα που αναλύεται λεπτομερώς στο τεύχος της Διάλεξης εστιάζει, στις προσπάθειες επαναπροσδιορισμού του θερμαλισμού, μετά τους δύο καταστροφικούς σεισμούς, του 1928 και του 1981, αλλά και στην όλο και χαλαρότερη σχέση που αποκτούσε η πόλη με την ιαματικότητα, κατά τις ενδιάμεσες περιόδους ευημερίας. Αξίζει να σημειωθεί, πως κατά την απόπειρα προσαρμογής στα διεθνή πρότυπα, ο τρόπος με τον οποίο ο θερμαλισμός συνοδεύτηκε από την ψυχαγωγία, δεν ήταν πάντα εύρυθμος, γεγονός που οδήγησε, σε μία όλο και πιο εφήμερη ανάπτυξη της πόλης. Σταδιακά, το ενδιαφέρον για ένα μακρόχρονο μοντέλο θεραπείας άρχισε να μειώνεται, και το στοιχείο που αναδύθηκε, ήταν το εφήμερο, ευκαιριακό τουριστικό κέρδος. Είναι γεγονός πως το Λουτράκι, τόσο κατά την περίοδο 1930 - 1937, όσο και από το 1995 μέχρι σήμερα, ήταν στενά συνδεδεμένο με τους δύο πόλους, δηλαδή τα ιαματικά νερά και το καζίνο, οι οποίοι διαμόρφωναν τα όρια αλλά και την ταυτότητα της πόλης. Στην διπολική αυτή σχέση που παρατηρείται τον τελευταίο αιώνα, η πόλη πάλλεται σταθερά ανάμεσα στο διαχρονικό, θεραπευτικό, συμβολικό και στο εφήμερο, το ψυχαγωγικό, το ευκαιριακό.

Σήμερα και οι δύο πόλοι είναι πλέον, σε μεγάλο βαθμό ανενεργοί και η ταυτότητα της πόλης βρίσκεται σε μία ομιχλώδη κατάσταση. Πρόκειται λοιπόν για μία εξαιρετική χρονικά συνθήκη, για να επαναπροσδιοριστεί εκ νέου ο θερμαλιστικός χαρακτήρας της πόλης και επαναδιατυπωθούν οι βάσεις του σύγχρονου θερμαλισμού και της βιώσιμης, εναρμονισμένης κατοίκησης του τόπου. Δεν πρέπει λοιπόν να παραλείπεται από το δημόσιο διάλογο της πόλης, πως σήμερα, στο ιστορικό κέντρο της λουτρόπολης, υπάρχει ένα δίκτυο ιαματικού πλούτου, το οποίο βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση και αναμένει να αξιοποιηθεί, λειτουργώντας παράλληλα με τη σύγχρονη υποδομή, προς όφελος της θερμαλιστικής μακραίωνης παράδοσης της. Η πρώτη ελληνική λουτρόπολη λοιπόν, ψάχνει για μία ακόμα φορά, να ανακαλύψει εκ νέου τον χαμένο χαρακτήρα της, ο οποίος ρέει υπομονετικά και θα αναβλύζει αιώνια, από τα ενεργά εδάφη της.

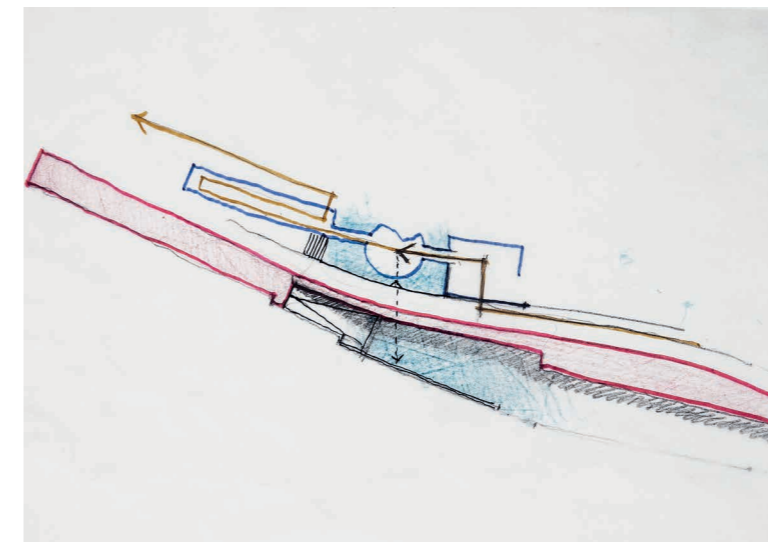
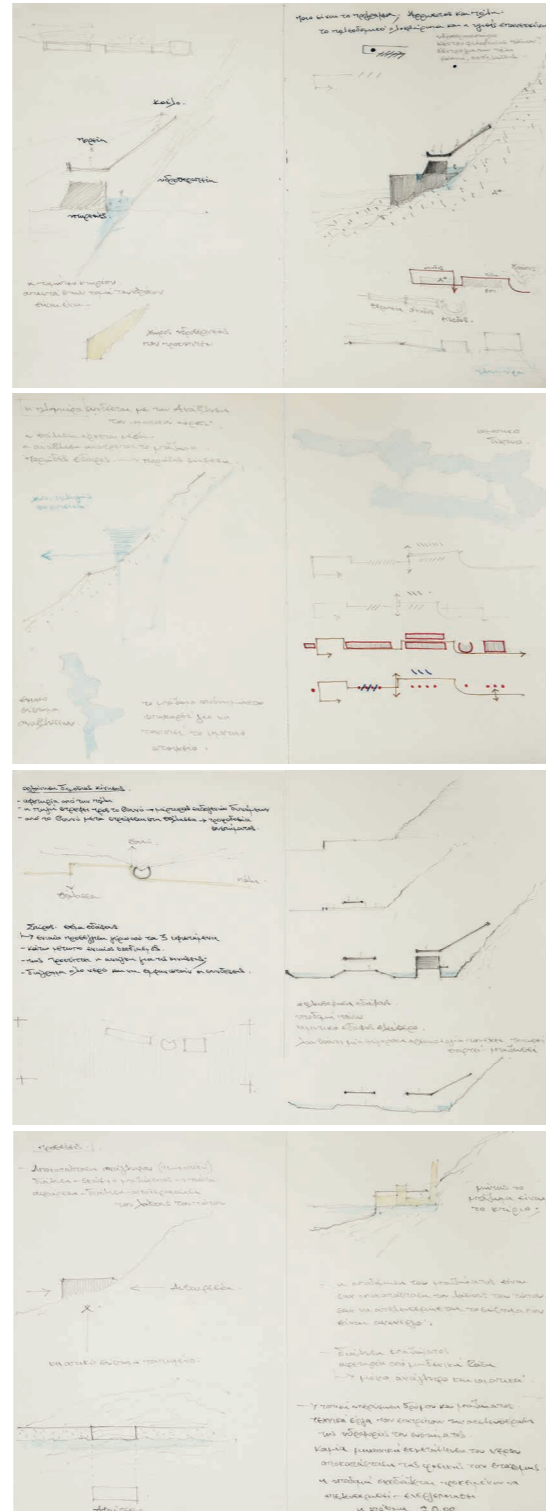

Κατά την αρχική επεξεργασία του θέματος, επιδιώχθηκε η διερεύνηση μιας καθαρά ορισμένης γραμμικής κίνησης, που να αφορά την οργανωμένη θεραπεία. Η εξέλιξη της κίνησης αυτής εκκινεί από τα υφιστάμενα θερμαλιστικά κελύφη και ανυψώνεται, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα διακριτό θεραπευτικό επίπεδο. Η διαμόρφωση του επιπέδου αυτού, κατά την εξέλιξη της επεξεργασίας, άρχισε να αποκτά χαρακτήρα μιας υπερυψωμένης πλατφόρμας, η οποία θα μπορούσε να στεγάζει όλες τις θεραπευτικές χρήσεις στο ισόγειο της. Η δημιουργία όμως ενός νέου επιπέδου, σε έναν χώρο που είναι ήδη κορεσμένος από διαδοχικά έργα υποδομής, άρχισε να δημιουργεί προβληματισμό.

Παράλληλα με την εξέλιξη της γραμμικής πορείας που διαπερνά τα υφιστάμενα κτίρια, ήδη από τα πολύ πρώτα σκίτσα, άρχισε να εμφανίζεται η ανάγκη για τη δημιουργία ενός στοιχείου – στεγάστρου, το οποίο να τονίζει τη μετάβαση από το έντονο ανάγλυφο προς τη θάλασσα. Το στέγαστρο αυτό γεννάται από την ανάγνωση της έντονης γεωμορφολογίας της περιοχής, που αποτελεί μάρτυρα των ενδογενών δυνάμεων του υπεδάφους, από τις οποίες προκύπτει η ύπαρξη του ιαματικού νερού. Επομένως, ένα στοιχείο που έρχεται να τονίσει την άρρηκτη σχέση μεταξύ του ανάγλυφου και του ιαματικού νερού, ακριβώς στο σημείο που αυτά συναντιούνται, δημιουργεί μια ένταση και μία νοηματική πύκνωση, η οποία ευνοεί την ανάγνωση της ουσίας του ιαματικού τόπου.

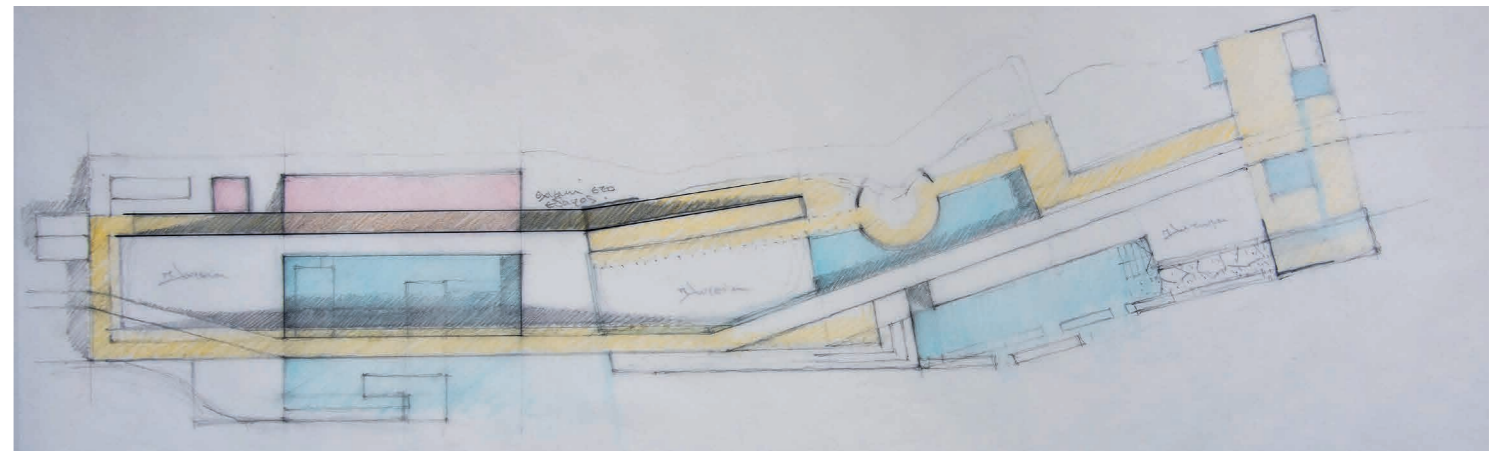
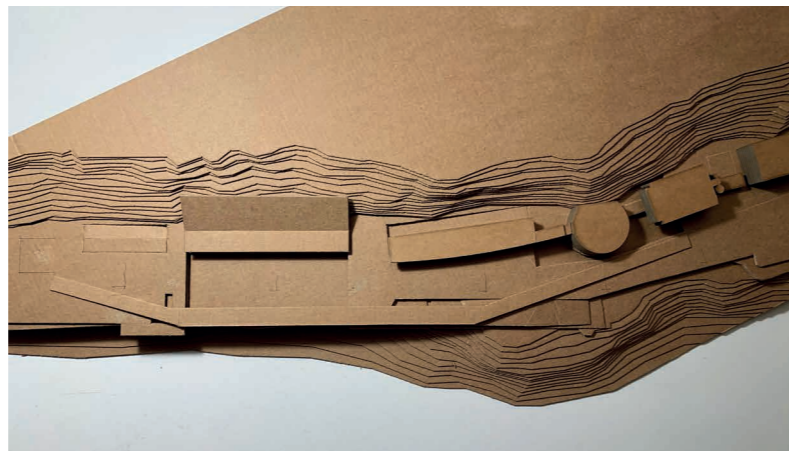
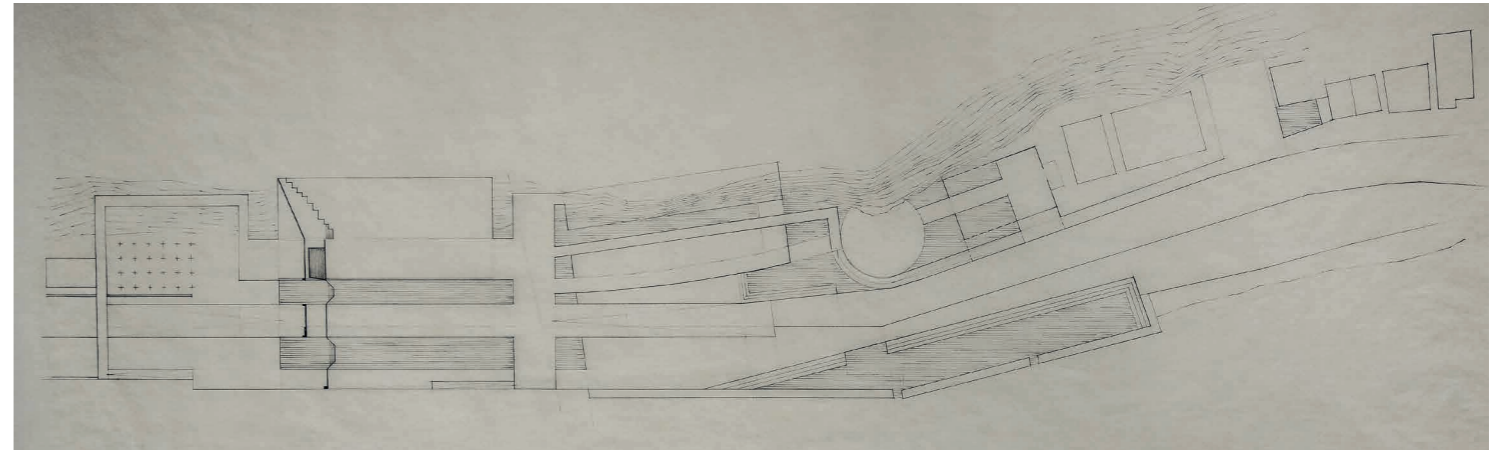
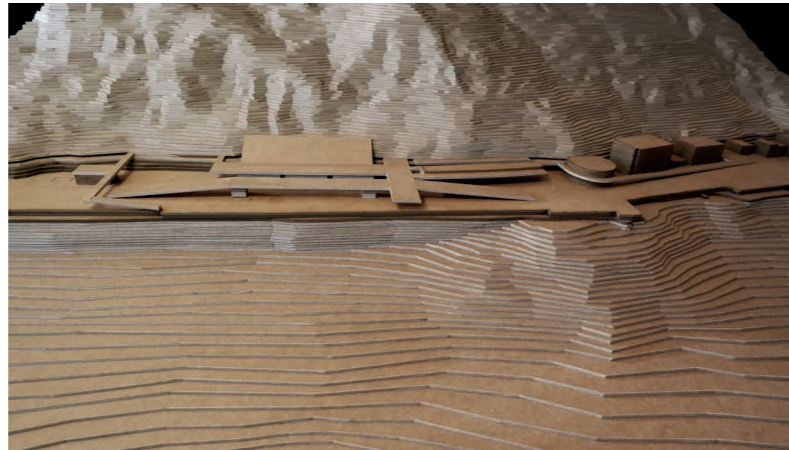
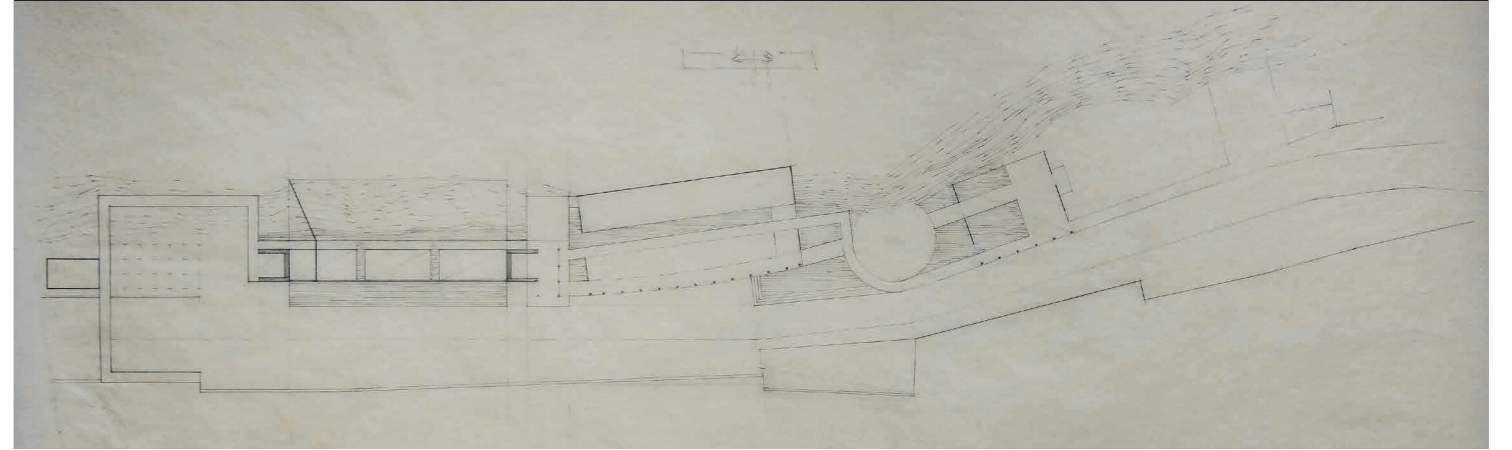
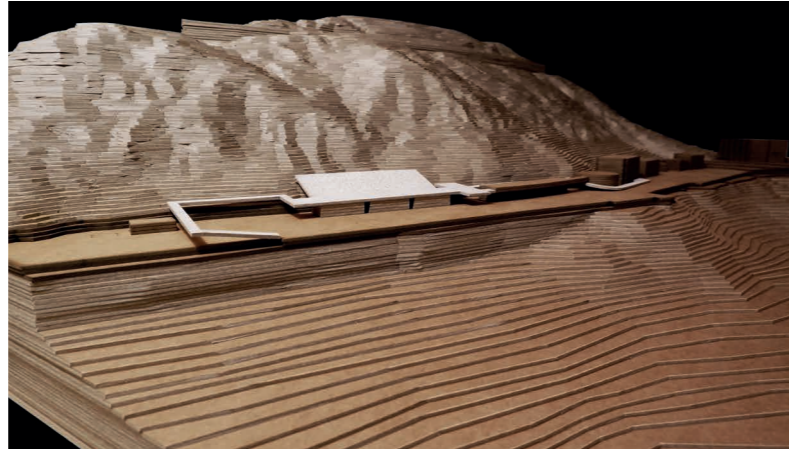
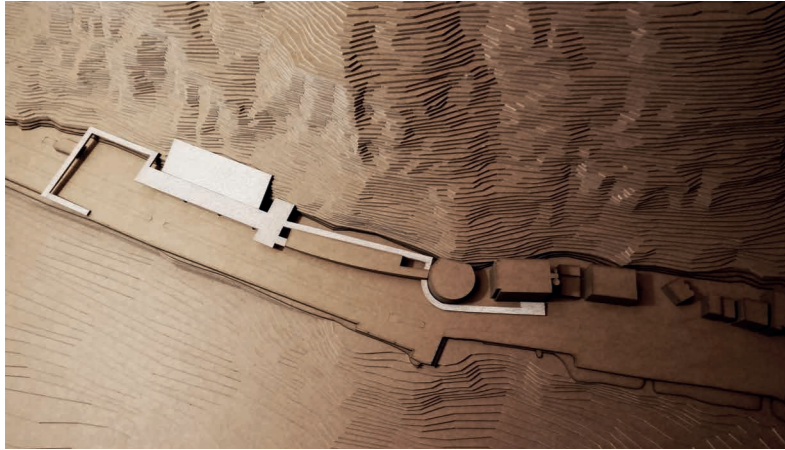
Το στέγαστρο λοιπόν, άρχισε να λειτουργεί ως πυκνωτής νοημάτων για το θέμα, ενώ παράλληλα, τονίζοντας τη μετάβαση από το βουνό προς την ιαματική ανάβλυση και τη θάλασσα, άρχισε να διεκδικεί μία σχετική αυτονομία, ως το μόνο στοιχείο με διακριτή όψη, το οποίο είναι ικανό να ορίσει την κλίμακα της πρότασης.

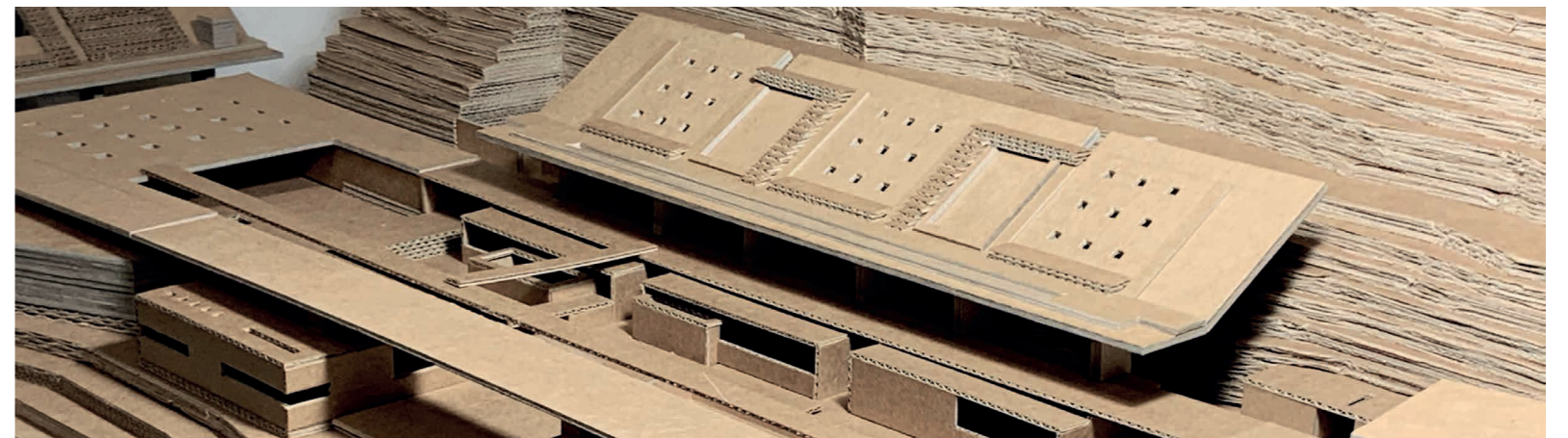
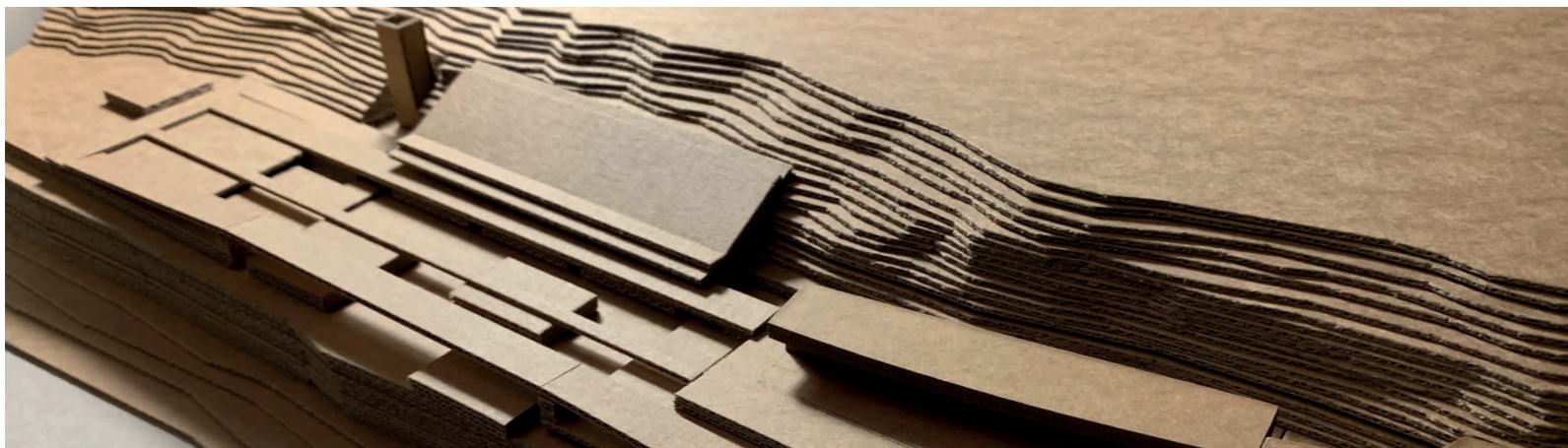
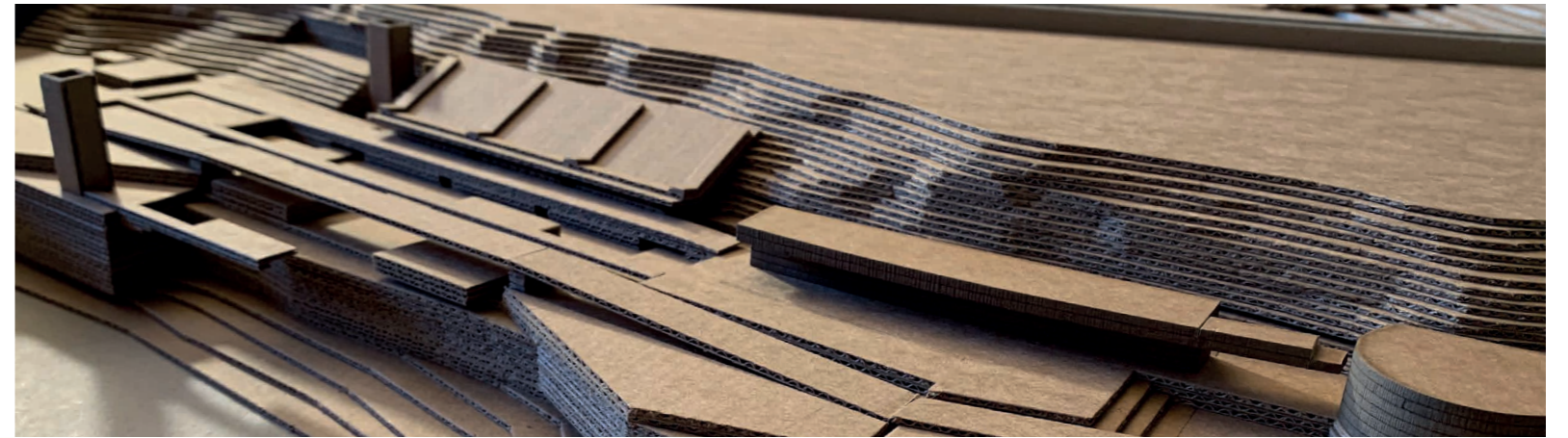
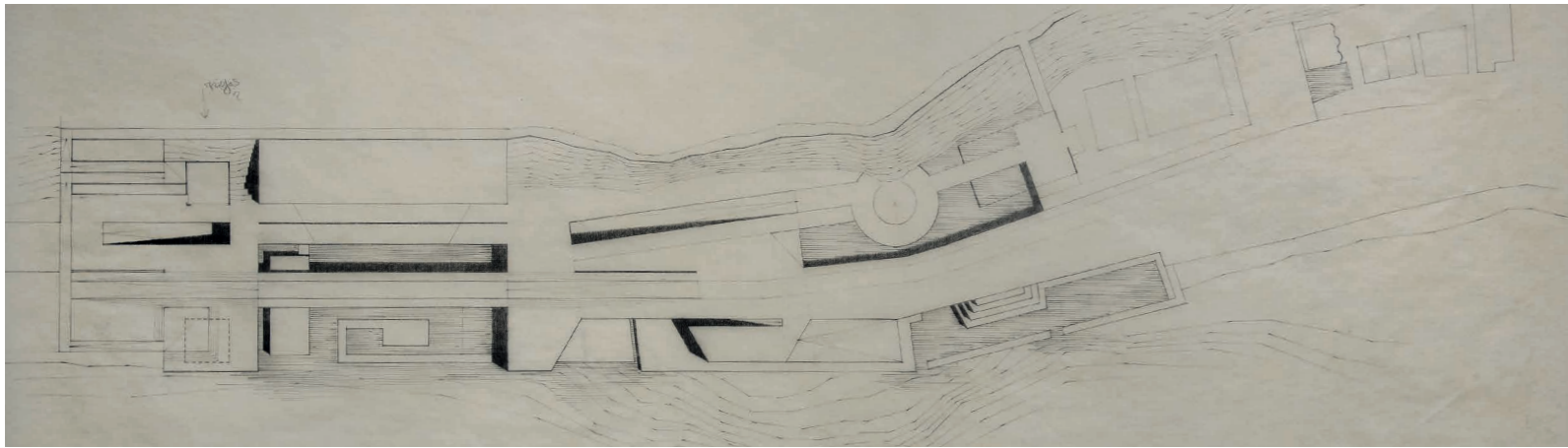
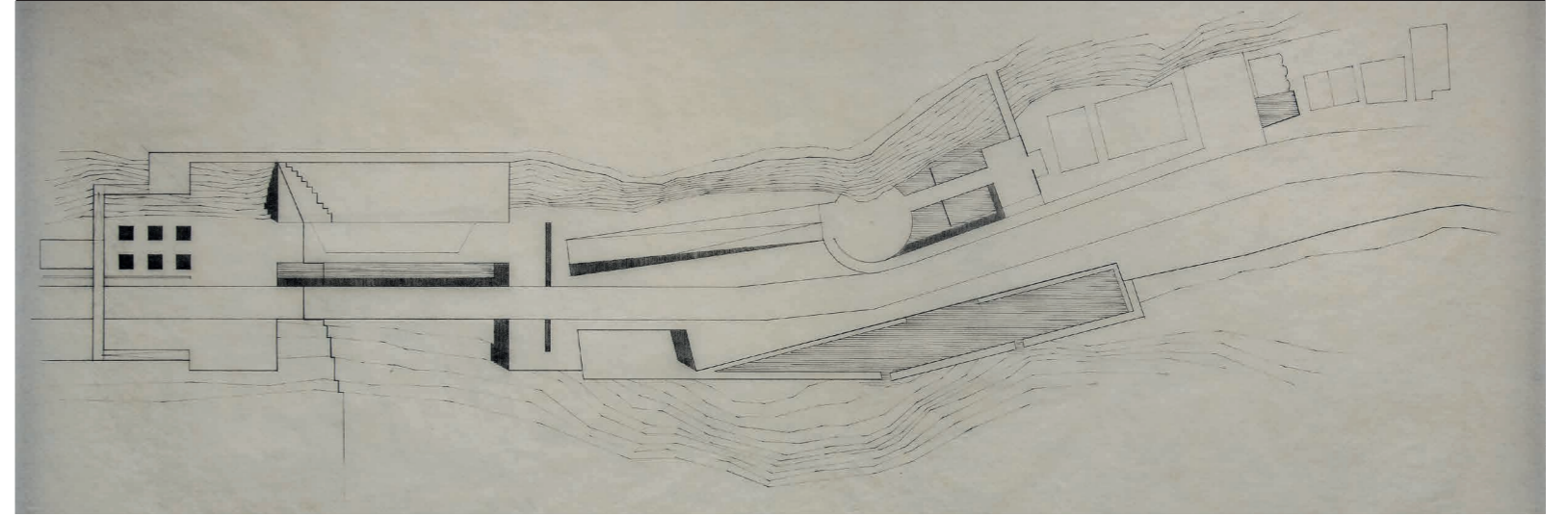
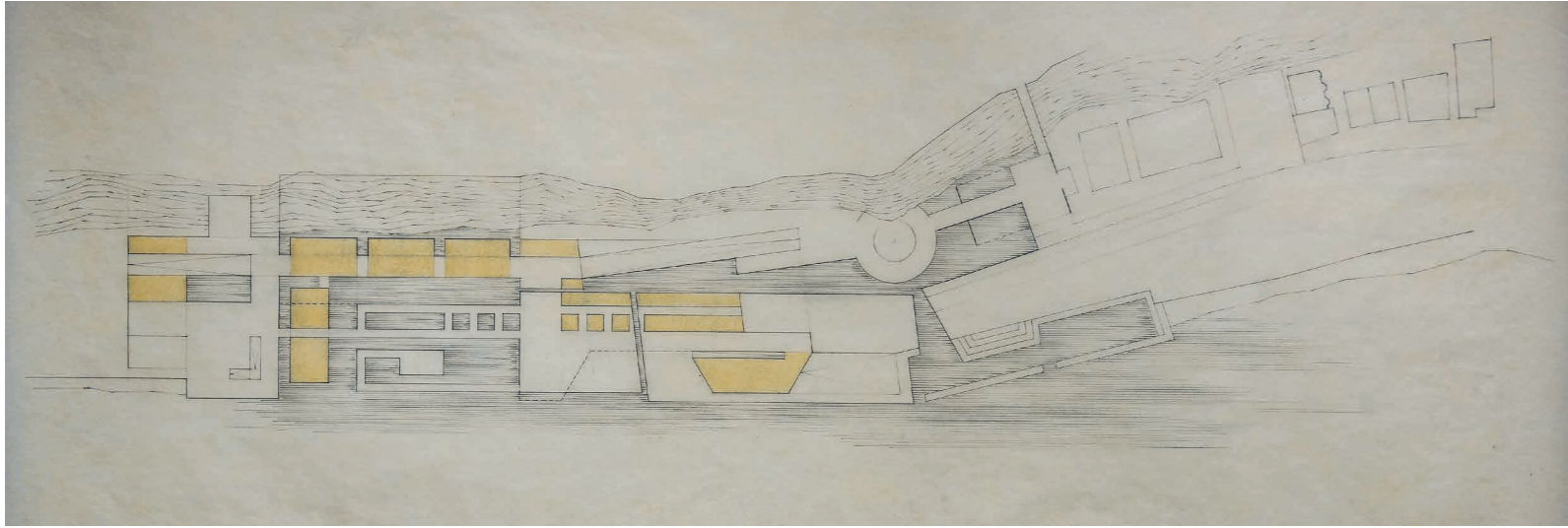
Ο χώρος κάτω από το στέγαστρο, άρχισε να αποκτά ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πρόταση, καθώς αυτό το κοίλο που δημιουργείται, επιδιώκει να αποτελέσει έναν χώρο, όπου το βουνό να μοιάζει να γίνεται “εσωτερικό” και να παίζει έναν κομβικό ρόλο στη χωρική τελετουργία που αναζητείται. Αρχικά επιλέχθηκε η χωροθέτηση των θεραπευτικών χρήσεων στο χώρο κάτω από το στέγαστρο, καθώς θεωρήθηκε ότι η ρίζα του βουνού μπορεί να αποτελέσει το πιο ουσιώδες από αισθητηριακή άποψη σημείο, για να επιτευχθεί η σωματοποίηση του ιαματικού νερού, ακριβώς δηλαδή στο σημείο όπου αναβλύζει. Τελικά όμως αποφασίστηκε, ότι ο χώρος μεταξύ στεγάστρου και βουνού, αποτελεί το πιο έγκυρο σημείο για να αναζητηθεί η είσοδος προς το νέο υδροθεραπευτήριο, μιας και η κάθοδος στη ρίζα του βουνού, η αποκοπή από το επίπεδο του μπαζώματος και η βύθιση προς τη νέα οργανωμένη θεραπεία, μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική τελετουργική παρατήρηση. Παράλληλα, η πολυπλοκότητα του κτιριολογικού προγράμματος και ο χαρακτήρας ενός ανοιχτού ιαματικού πάρκου, με πολλαπλές υποπεριοχές, οι οποίες να μπορούν αφενός να ανήκουν στο σύστημα του υδροθεραπευτηρίου, αλλά αφετέρου να αποδίδονται και στην πόλη, ενίσχυσε την ιδέα ότι η βύθιση κάτω από το στέγαστρο, είναι πιο δόκιμο να αποτελέσει την είσοδο προς ένα σύστημα,

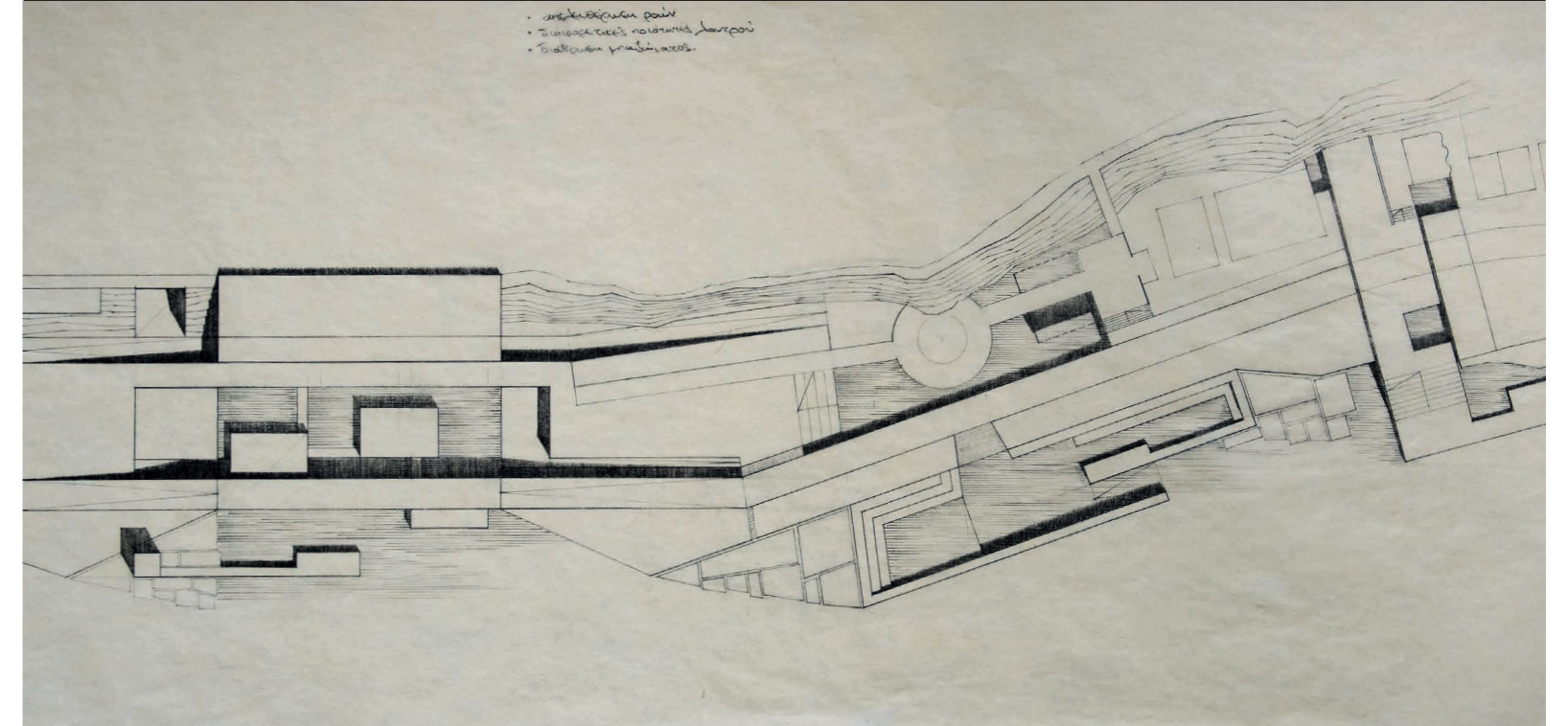
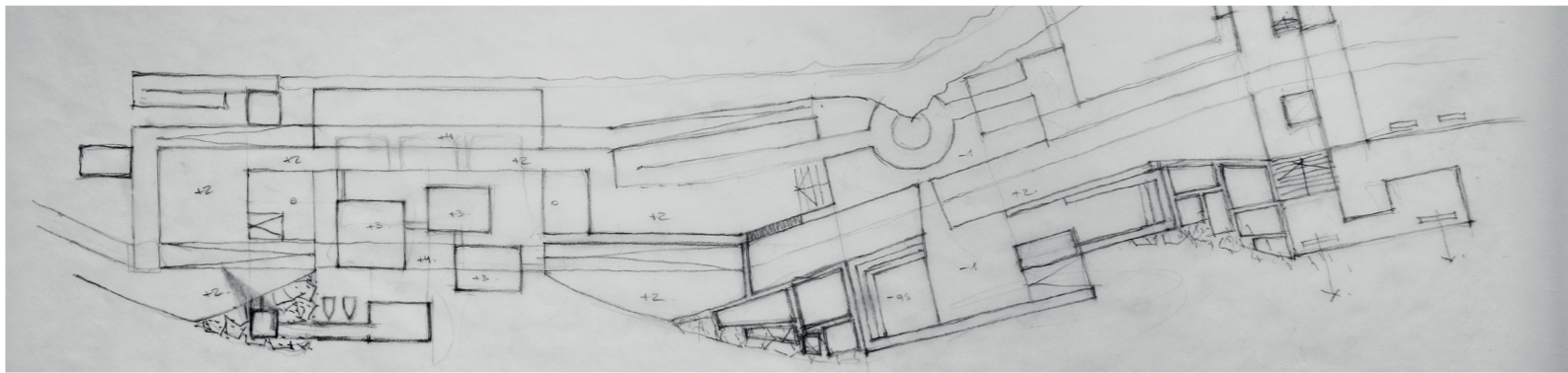
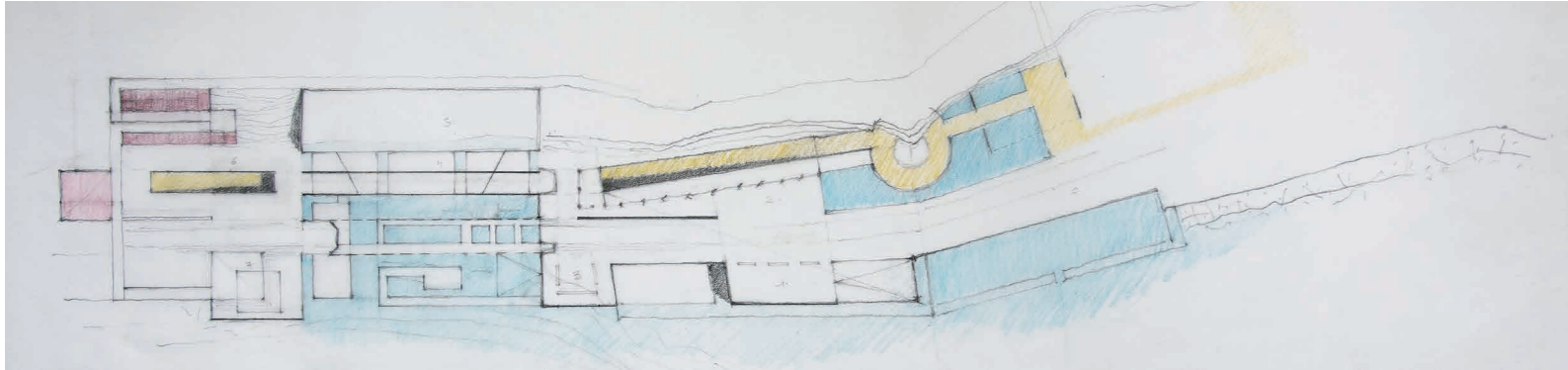

το οποίο αναπτύσσεται από τη ρίζα του βουνού προς τη θάλασσα. Η εσωτερική διαδικασία της καθόδου στη ρίζα του βουνού, λειτουργεί ως προετοιμασία και ενσώματη αποκωδικοποίηση της ουσίας του ιαματικού συστήματος και εισάγει τον θεραπευόμενο, στο νέα πραγματικότητα του υδροθεραπευτηρίου.

Η απόφαση για τη βύθιση σε μία νέα συνθήκη και τη χωροθέτηση της εισόδου, συνδυάζεται χρονικά με την απόφαση να διαλυθεί το μπάζωμα, αντί να γίνει εισαγωγή ενός νέου θεραπευτικού επιπέδου. Η αποδόμηση - διάλυση του μπαζώματος αποτελεί μία παρατήρηση, για τις μακρόχρονες πρακτικές που οδήγησαν τον ιαματικό χαρακτήρα της πόλης στην υποβάθμιση και την αδράνεια και αποτελεί μία πράξη που ανατρέπει μία κακέκτυπη στάση, που αποκαθιστά ένα χρόνιο λάθος που συνέβη στον πλούσιο αυτό τόπο. Το μπαζώμα διαλύεται τμηματικά και διαβρώνεται από το ιαματικό νερό το οποίο διατρέχει τη σύνθεση, με τον ίδιο τρόπο που το νερό διαβρώνει το ασβεστολιθικό πορώδες πέτρωμα του βουνού. Η διάβρωση αυτή, η οποία κορυφώνεται με την απελευθέρωση μιας μεγάλης έκτασης εντός του μπαζώματος για τη δημιουργία του υδροθεραπευτηρίου, τονίζει την εγκαθίδρυση του ιαματικού χαρακτήρα στο οικόπεδο. Το ιαματικό νερό, αναβλύζει και πάλι ελεύθερο από περιορισμούς, διαμορφώνοντας ένα ενιαίο θεραπευτικό επίπεδο +0.00 που διατρέχει όλη τη σύνθεση. Η διάλυση του μπαζώματος είναι καιρία για την επαναδιατύπωση του θεραπευτικού χαρακτήρα της περιοχής της παλιάς λουτρόπολης, αλλά και της στρατηγικής κατεύθυνσης της πόλης συνολικά.

3.

Τελική
Επεξεργασία

- *Συρραφές ιστορικής μνήμης*

Τις αρχικές σχισμές στο έδαφος που φανερώνουν την ύπαρξη της ιαματικής ανάβλυσης στο παραλιακό μέτωπο, ακολουθούν τα υφιστάμενα θερμαλιστικά κτίρια που διασώζονται, τα οποία είναι στο μεγαλύτερο βαθμό ανενεργά. Η οργανωμένη θεραπεία εκκινεί με την είσοδο στο κτίριο του Ε.Ο.Τ., το οποίο λειτουργεί πλέον ως κέντρο ενημέρωσης και πολιτισμού. Στη συνέχεια, η κίνηση οδηγεί στο κυκλικό κτίριο της Ιαματικής Πηγή, όπου πλέον η ποσιθεραπεία πραγματοποιείται από τους επισκέπτες, έχοντας επίγνωση του ιστορικού και πολιτισμικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται. Στη συνέχεια η οργανωμένη κίνηση κατευθύνει προς το κτίριο των Φυσικών Λουτρών, στο οποίο βρίσκονται πλέον εγκατεστημένες οι πρώτες εισαγωγικές θεραπείες, όπως το λουτρό καθαριότητας, οι οποίες προετοιμάζουν τον επισκέπτη για την τελετουργική κάθοδο προς το χώρο του νέου υδροθεραπευτηρίου, ακριβώς στη ρίζα του βουνού των Γερανείων. Όπως γίνεται λοιπόν σαφές, εντάσσοντας τα υφιστάμενα κελύφη σε μία νέα θεραπευτική αφήγηση και προσδίδοντας τους τον χαρακτήρα της εισόδου, λειτουργώντας πλέον ως ένα τελετουργικό κατώφλι, πραγματοποιούνται πολλαπλές συρραφές ιστορικής μνήμης. Αυτοί οι φορτισμένοι ιστορικά και πολιτισμικά χώροι, προετοιμάζουν για την είσοδο σε μία νέα ιαματική συνθήκη.

1

- *Αποκατάσταση – Επαναφορά του θεραπευτικού επιπέδου +-0.00*

Η ανασκαφική εργασία οδηγεί στην απελευθέρωση του διευρυμένου πλέγματος των ιαματικών αναβλύσεων και στη συνεπακόλουθη ενοποίηση τους, σε ένα ενιαίο και αδιαίρετο θεραπευτικό σύστημα, το οποίο διατρέχει πλέον την περιοχή της παλιάς λουτρόπολης, επιτρέποντας πολλαπλές συνθήκες ίασης, που κυμαίνονται από την οργανωμένη θεραπεία εντός του υδροθεραπευτηρίου, μέχρι την ατομική σωματοποίηση, σε κάθε υποπεριοχή που επιτρέπει την αυθόρμητη οικειοποίηση από τον θερμαλιστή.

2

- *Μετατροπή των αποκολλημένων τμημάτων του μπαζώματος σε κτιριακούς όγκους.*

Η διάλυση του μπαζώματος μέσω της αφαιρετικής - ανασκαφικής διαδικασίας που αναφέρθηκε, ενεργοποιεί μία λανθάνουσα - θαμμένη δυναμική, η οποία δεν θα μπορούσε να φανερωθεί χωρίς τη συγκεκριμένη συνθετική διεργασία. Γίνεται πλέον δυνατή η επιλεκτική αξιοποίηση της διαλυμένης μάζας του μπαζώματος, αντί της εισαγωγής νέων όγκων στο οικόπεδο, γεγονός που αξιοποιεί ένα κομμάτι ύλης, το οποίο έμοιαζε αρχικά αδρανές ή περιττό, αβίωτο. Μέσα από αυτή την ενεργοποίηση της λανθάνουσας δυναμικής του τόπου, τα απομεινάρια του μπαζώματος μετατρέπονται σε κτιριακούς χώρους, ενώ όση ύλη περισσεύει και δεν μπορεί να αξιοποιηθεί προγραμματικά, οδηγείται σε διάλυση – αφαίρεση, δίνοντας τη θέση της στο ενιαίο θεραπευτικό επίπεδο. Κατ’ αυτό τον τρόπο, επιχειρείται μία αποκατάσταση της τάξης του μπαζώματος: ο ίδιος ο χαρακτήρας του ως ένα έργο υποδομής, μετατρέπεται όντως σε θεραπευτική υποδομή, ικανή να φιλοξενήσει ένα τμήμα της οργανωμένης ίασης, παίζοντας έτσι έναν ενεργό ρόλο στην εγκαθίδρυσης της ιαματικής ουσίας του τόπου.

Σχόλια – Συνολικές Παρατηρήσεις

3

- *Ξεμπάζωμα* -> αφαίρεση μάζας – στρώσεων υποδομής, προκειμένου να απελευθερωθούν τμήματα των ιαματικών ρών στην τοπογραφική επιφάνεια, τα οποία σήμερα είναι θαμμένα - ταπωμένα - ανενεργά. Οι στρώσεις μάζων που αφαιρούνται από την πρόταση, αποτελούν το αποτέλεσμα μιας προβληματικής προσθετικής τακτικής που ακολουθείται εδώ και δεκαετίες, με μία συστηματική εναπόθεση θραυσμάτων από κατολισθήσεις, συνδυαζόμενη με διαδοχικά έργα οδοποιίας, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη φραγή μεγάλου τμήματος του ιαματικού πόρου και τη βίαιη αλλοίωση του χαρακτήρα του ευαίσθητου ιαματικού περιβάλλοντος.

4

Οι Ιαματικές Ανασκαφές αναφέρονται στη τεχνητή αποδόμηση - διάλυση τμήματος του μπαζώματος, μέσα από μία αφαιρετική διαδικασία, η οποία προϋποθέτει τη λεπτομερή καταγραφή των στοιχείων του ιαματικού υπεδάφους. Οι ανασκαφές αυτές επιτρέπουν το ξανακοίταγμα των συνθετικών στοιχείων του θεραπευτικού περιβάλλοντος και απελευθερώνουν τις ιαματικές φυσικές ροές, καθιστώντας δυνατή τόσο την οπτική παρατήρηση και κατανόηση τους, όσο και τη σωματοποίηση τους από τους θερμαλιστές, σε όλη την έκταση του παραλιακού μετώπου. Το ιαματικό “ξεμπάζωμα” λοιπόν, βασίζεται σε μία οργανωμένη μελέτη και παρατήρηση του συγκεκριμένου ιαματικού τοπίου, της ιστορίας και της γεωλογικής του συγκρότησης, γεγονός που καθιστά τις στοχευμένες εκσκαφές του θέματος, μία εργασία ανασκαφικής – σχεδόν αρχαιολογικής – φύσης.

5

- *Προοδευτική διάβρωση – αποσάθρωση του παραλιακού μετώπου*, σταδιακή εισαγωγή του περιπατητή στο ιαματικό περιβάλλον. Οι αρχικές σχισμές στο έδαφος που φανερώνουν τις αναβλύσεις της πηγής Οικονόμου και της πηγής Καραντάνη, αποτελούν την απαρχή της εκτεταμένης πλέον παρουσίας των ιαματικών αναβλύσεων στην τοπογραφική επιφάνεια, οι οποίες όντας απελευθερωμένες, διατρέχουν πλέον τη σύνθεση και το πορώδες παραλιακό μέτωπο. Από τις σχισμές αυτές και μετά, ο περιπατητής βρίσκεται πλέον, σε ένα προοδευτικά όλο και πιο “διαβρωμένο” και ενεργό θεραπευτικό περιβάλλον, σε έναν τόπο ίασης που αποτελείται από αναπάντεχες θεραπευτικές υποπεριοχές, που ευνοούν τη χωρική ανάπτυξη τόσο της ατομικής σωματοποίησης, όσο και τη συμμετοχή σε μεγαλύτερες θεραπευτικές ζώνες συνύπαρξης. Η ατομική – εσωτερική – πνευματική ίαση από τη μία και η οργανωμένη θεραπευτική κοινότητα από την άλλη, συνυπάρχουν κατά την εξέλιξη του θέματος, όλο και πιο έντονα και άρρηκτα.

σε δεξαμενές με μεταβλητή θερμοκρασία ιαματικού νερού, εμπιερύχοντας θεραπείες όπως εξειδικευμένη αποκατάσταση με πίδακες υδρομαλάξεων, κινησιοθεραπεία με αντιστάσεις, καθώς και εμφάπτιση αποκατάστασης σε μεταβλητές θερμοκρασίες, που κυμαίνονται από 33 ο C έως 42 ο C, ακόμα και σε ψυχρή εμφάπτιση επαναφοράς στους 14 ο C. Διαμορφώνεται λοιπόν ένα πλέγμα αλληλοσυμπληρούμενων θεραπειών, οι οποίες χωροθετούνται με μία λογική διαδοχής, αλλά μπορούν να ακολουθηθούν και τμηματικά, ανάλογα με τη φάση αποκατάστασης του ασθενούς. Παράλληλα, μέσα στο ανοιχτό δημόσιο υπόθερμο λουτρό του υδροθεραπευτηρίου, το οποίο αποτελείται από τη θεραπευτική στάθμη +-0.00 που διατρέχει όλο το θέμα, βρίσκεται και μία ανοιχτή δεξαμενή θερμού λουτρού, η οποία θα μπορεί να προσφέρει φιλικές θερμοκρασίες για εξωτερική υδροθεραπεία όλο το χρόνο. Τέλος, οι μόνες χρήσεις που χωροθετούνται εντός της μάζας του μπαζώματος, είναι οι δύο μεγάλοι χώροι ομαδικής θεραπείας και αποκατάστασης, οι οποίοι αποτελούνται από την κολυμβητική δεξαμενή και τα συνοδευτικά λουτρά αποθεραπείας, καθώς και από την αίθουσα άσκησης και αποκατάστασης, με τους συνοδευτικούς χώρους μαλάξεων και καθαρισμού. Οι δύο αυτοί χώροι μεγαλύτερης κλίμακας, οργανώνονται σε σχέση με τις δύο αντιδιαμετρικές όχθες του ανοιχτού λουτρού, καθώς και σε σχέση με τις υπερκείμενες πλατείες, από τις οποίες διάφορες φωτιστικές οπές επιτρέπουν στο φως να διεισδύσει. Αν και διαφέρουν ελαφρώς ως προς τη φυσιογνωμία, και οι δυο χώροι φιλοξενούν οργανωμένες ασκήσεις εκγύμνασης, ομαδικής αποκατάστασης και κινησιοθεραπείας σε μεγαλύτερες ομάδες, ολοκληρώνοντας το πλέγμα των δραστηριοτήτων του υδροθεραπευτηρίου.

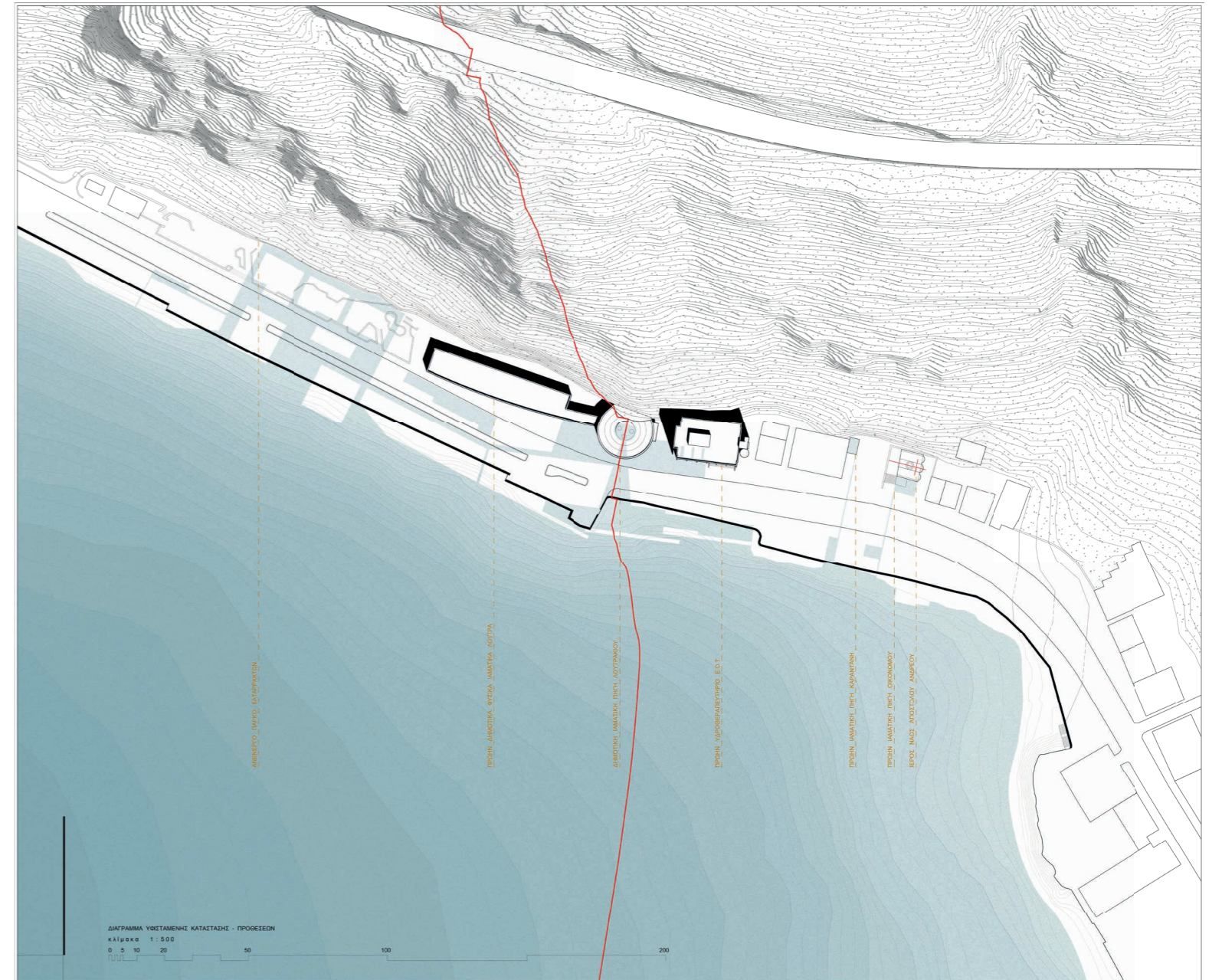
- *Διαμονή ασθενών*
Το κτιριολογικό πρόγραμμα του νέου υδροθεραπευτηρίου έχει οργανωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συνθέτει ένα αλληλοσυμπληρούμενο πλέγμα δραστηριοτήτων και αποκατάστασης, ικανό να επεκταθεί σε βάθος τριών εβδομάδων. Το χρονικό διάστημα αυτό, αποτελεί μία καθιερωμένη ιστορικά και τεκμηριωμένη ιατρικά απαιτούμενη περίοδο, ώστε να γίνουν αντιληπτά τα πολλαπλά οφέλη του θερμαλισμού και να ολοκληρωθεί ένας πλήρης κύκλος θεραπείας. Επομένως, προκειμένου να γίνει δυνατή η παρακολούθηση του προγράμματος, κυρίως από ασθενείς με κινητικές δυσκολίες, η πρόταση προβλέπει τη χωροθέτηση ορισμένων κατοικιών, σε ένα κομμάτι του βουνού (στο οποίο επιτρέπεται η ομαλή πρόσβαση, με κατάλληλες οδεύσεις και ανελκυστήρες), εν είδει κελιών μοναχών. Οι κατοικίες εντός του βουνού, σε μία στάθμη που συνδέεται με ένα διαμορφωμένο μονοπάτι τόσο με το στέγαστρο, όσο και με το κτίριο του ΕΟΤ στην αφετηρία του θέματος, προσδίδει ένα ασκητικό στοιχείο στην περιοδική κατοίκηση των ασθενών και επαναφέρει ως ένα βαθμό, την έννοια του κατοικημένου βράχου, για λόγους εξυπηρέτησης της ιαματικής θεραπείας. Τέλος, η ζώνη της κατοίκησης, ορίζει τον χαρακτήρα της πλατείας που διαμορφώνεται δυτικά του στεγάστρου, επί της στάθμης του μπαζώματος, η οποία πλέον αποτελεί την πλατεία της “ίαςης”, αφιερωμένη στους μακροχρόνια ασθενείς και η οποία συμπληρώνεται από το κτίριο της εστίασης, που υποστηρίζει καθημερινά την άνετη διαμονή τους.

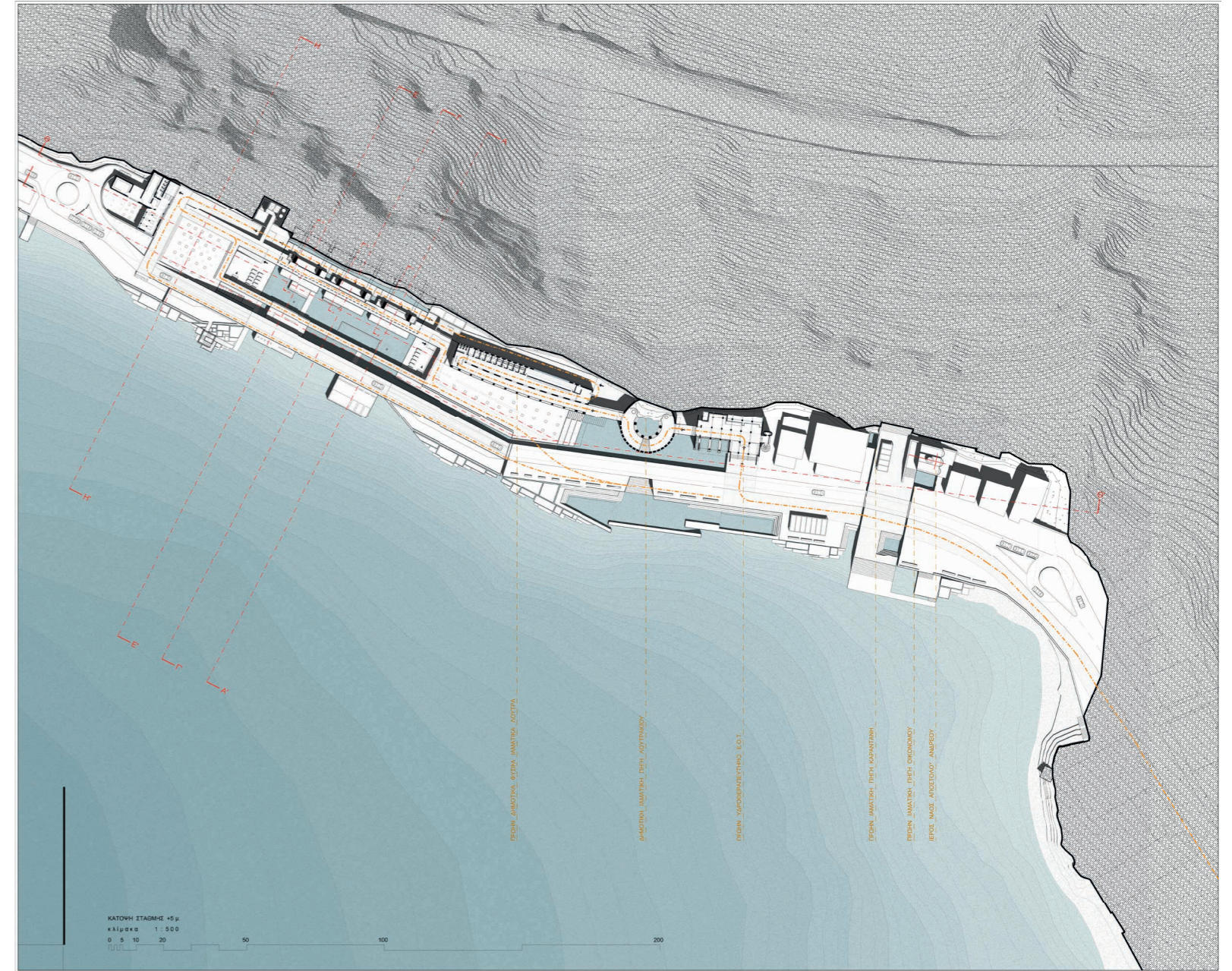
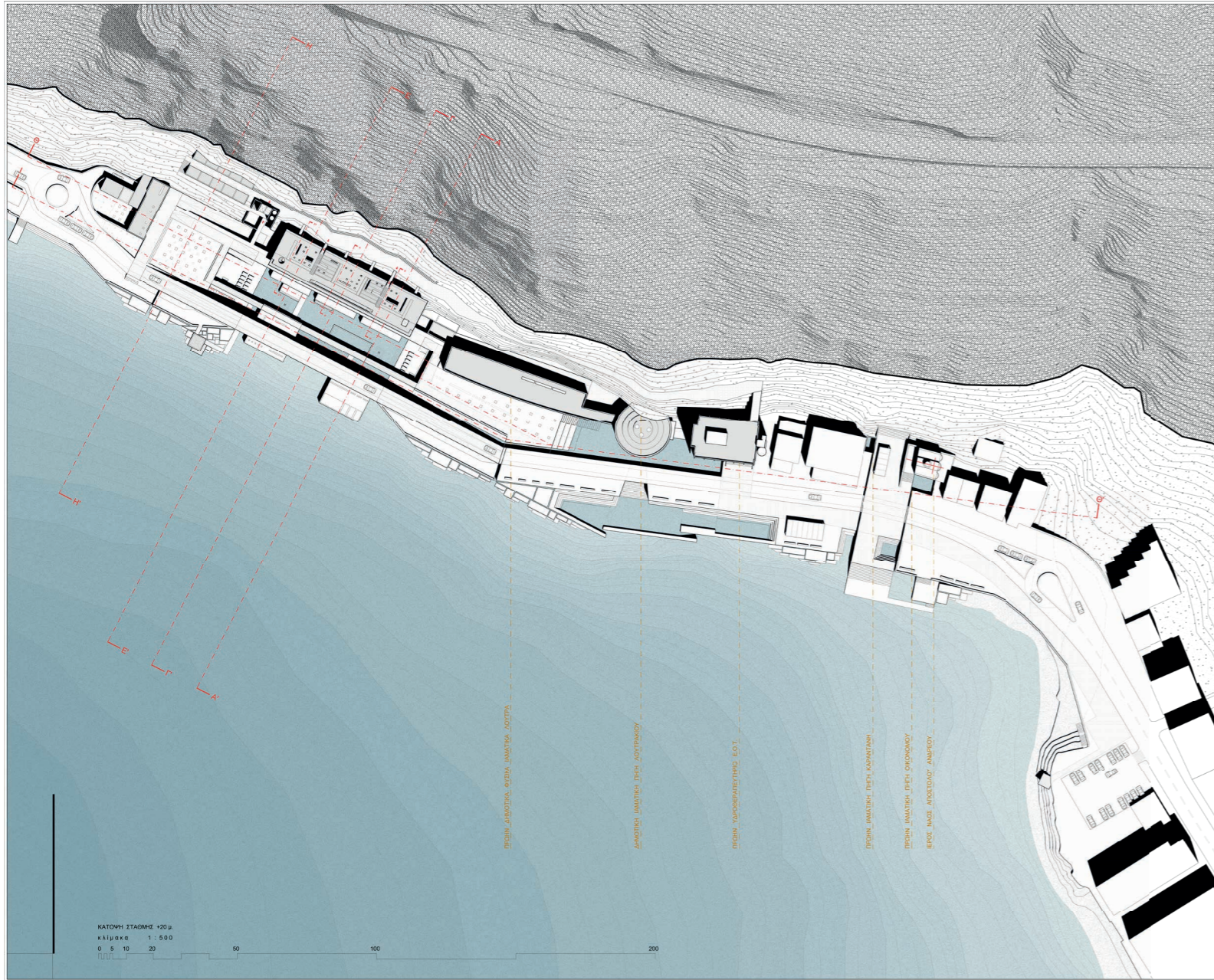
- *Στέγαστρο -> τελετουργική είσοδος και πυκνωτής νοημάτων*

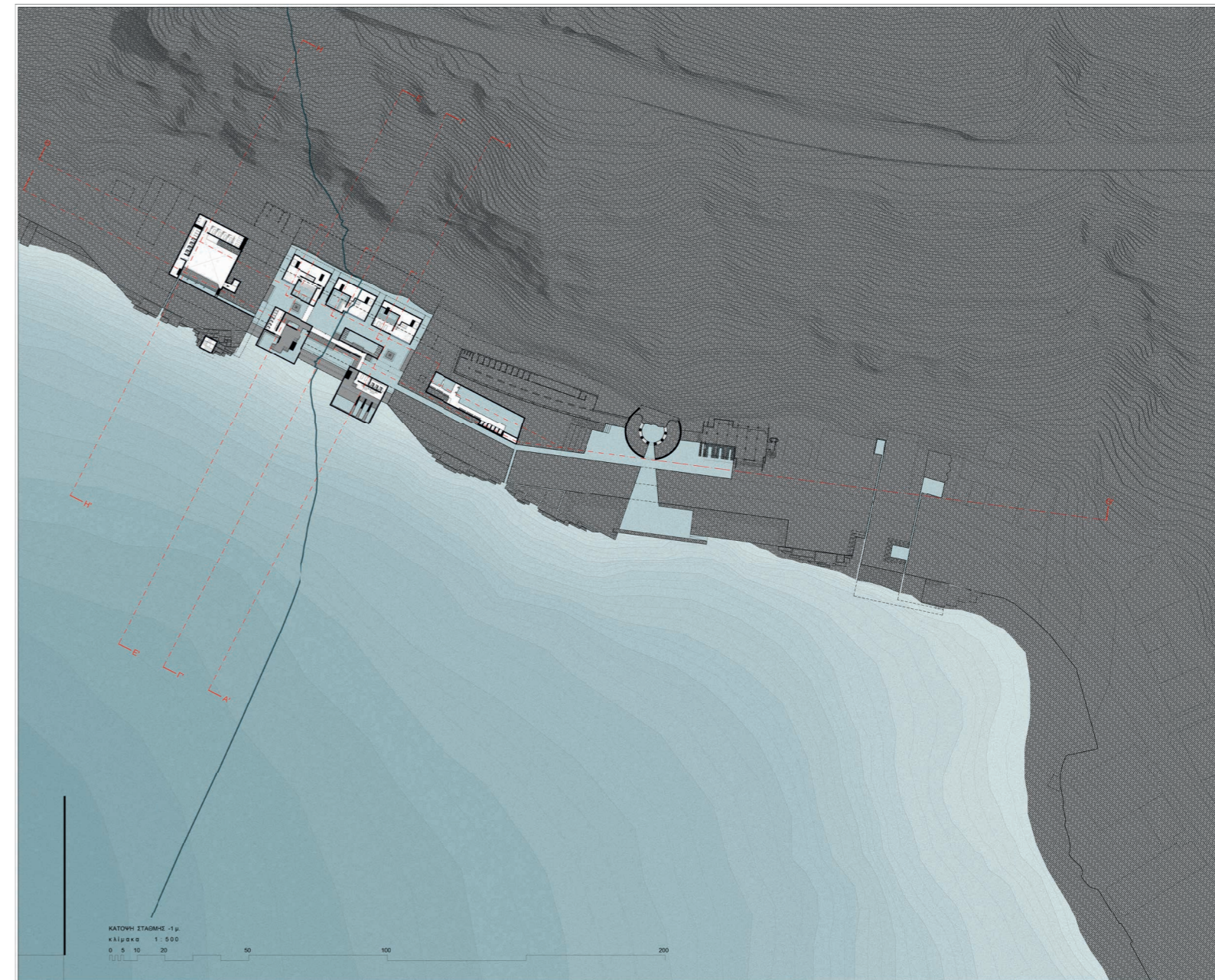
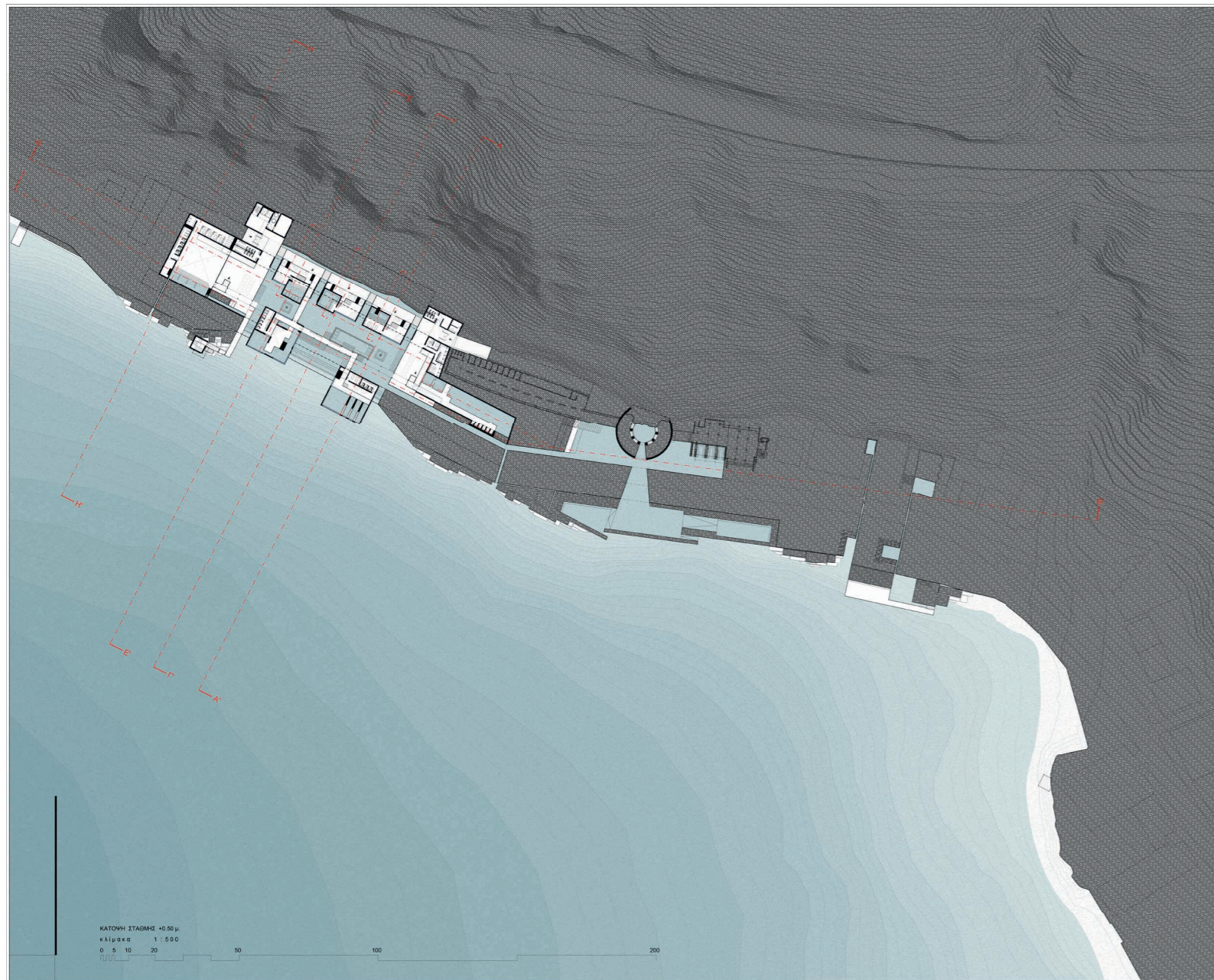
Το στέγαστρο που προτείνεται, αποτελεί το σημαντικότερο νέο στοιχείο που εντάσσεται στο οικόπεδο, και το μόνο που έχει μία χαρακτηριστική όψη, ικανή να συμβολίσει την εγκατάσταση μιας νέας συνθήκης στο χώρο. Παραλαμβάνοντας την κλίμακα του αρχικά, από το γειτονικό γραμμικό κτίριο των Φυσικών Λουτρών, αναφέρεται τόσο στο παραλιακό μέτωπο όσο και στο ίδιο το βουνό, οικειοποιώντας ένα κομμάτι του, κάνοντας το “εσωτερικό”. Το στέγαστρο λοιπόν ως όψη, δημιουργεί ένα κάδρο που παραλαμβάνει την κλίμακα τόσο του βουνού όσο και των γειτονικών κτιρίων, και ορίζει έναν νέο χώρο για τη χρήση που έρχεται να εγκατασταθεί. Σε επίπεδο τομής, το στέγαστρο δεν ανήκει ούτε στο μπάζωμα, ούτε στο βουνό, αλλά έρχεται ακριβώς να τονίσει τη μετάβαση, από το βουνό στην ιαματική ανάβλυση και τη θάλασσα, λειτουργώντας ως ένας πυκνωτής των ιαματικών νοημάτων. Το ιαματικό νερό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις δυνάμεις που γέννησαν την έντονη γεωμορφολογία, ανήκοντας στο ίδιο σύστημα με αυτές. Το στέγαστρο λοιπόν, τονίζοντας αυτή την ενότητα των δύο κόσμων, του βουνού και του ιαματικού νερού, έρχεται να συμπυκνώσει την ουσία και την καταγωγή του ιαματικού αυτού τόπου. Η είσοδος επομένως κάτω από το στέγαστρο, στη ρίζα του βουνού, ως αποτέλεσμα της καθόδου και της βύθισης σε μία νέα συνθήκη, αποτελεί μία τελετουργική παρατήρηση. Η λεπτή γραμμή μεταξύ του βουνού και της θάλασσας, αποτελεί το πλέον έγκυρο σημείο για να διαμορφωθεί η είσοδος στο νέο υδροθεραπευτήριο. Τέλος, εκτός από την αφετηρία της οργανωμένης θεραπείας από κάτω, το στέγαστρο λειτουργεί και ως ένας υπερυψωμένος δημόσιος χώρος, που λειτουργεί ως προέκταση του κατοικημένου βουνού, ως ένα μπαλκόνι που εποπτεύει τη θεραπεία που απλώνεται στο παραλιακό μέτωπο, ενώ παράλληλα στρέφει και το βλέμμα προς την πόλη. Επομένως, αν και αρχικά το στοιχείο αυτό, έρχεται με έναν κάθετο τρόπο να τονίσει την αξία της νέας χρήσης που εγκαθίσταται στο συγκεκριμένο οικόπεδο, λειτουργεί και σε ένα παράλληλο δευτερεύον επίπεδο, επιτρέποντας ένα οριζόντιο – ονειροπόλο βλέμμα προς την πόλη και τον Κορινθιακό Κόλπο, προτρέποντας τον αναστοχασμό γύρω από τον μελλοντικό τους χαρακτήρα.

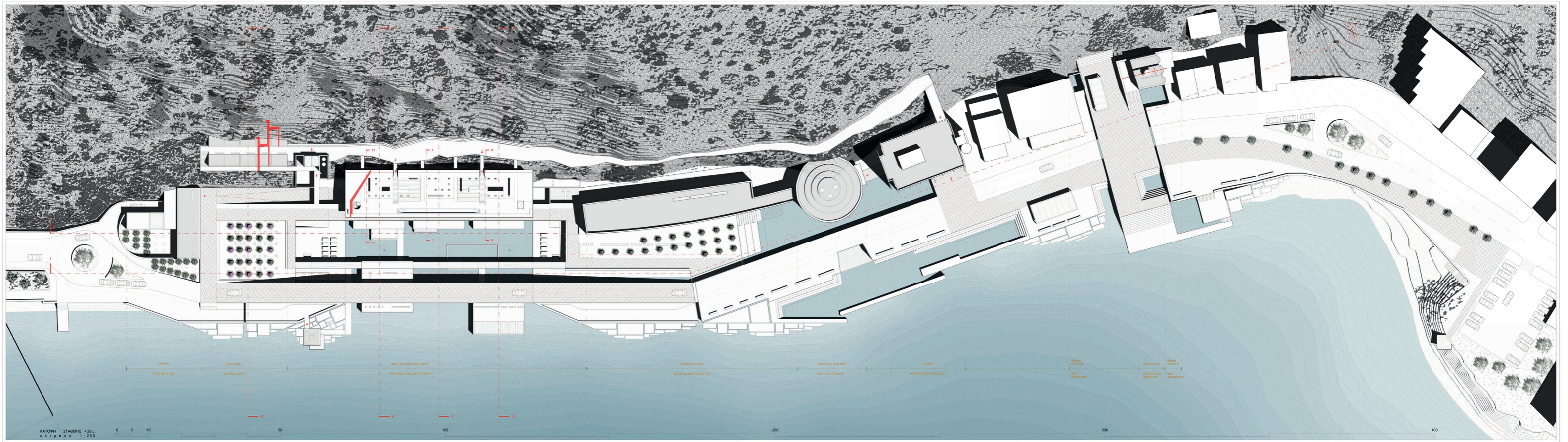
- *Κλιμάκωση κτιριολογικού προγράμματος*

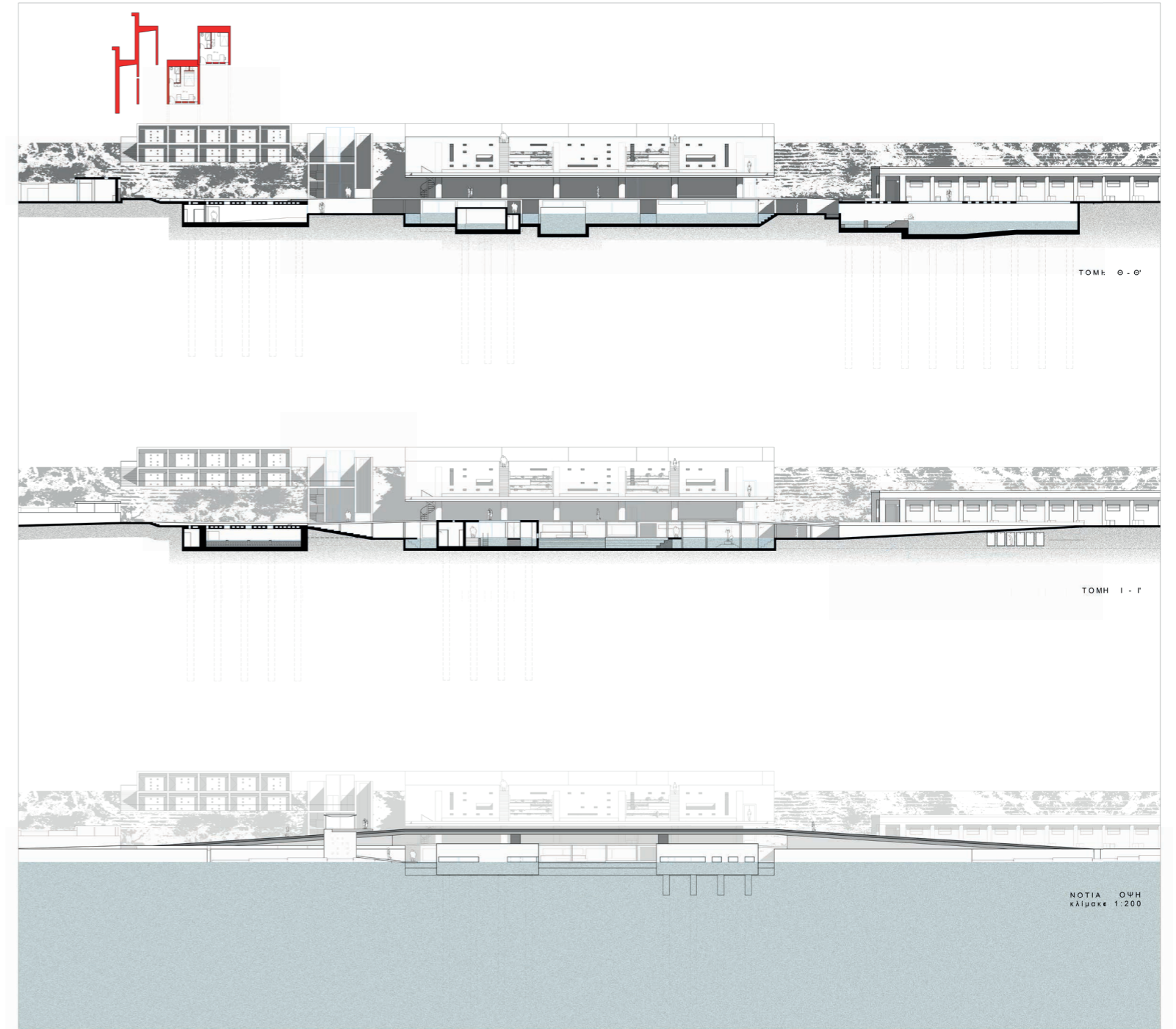
Η είσοδος κάτω από το στέγαστρο σηματοδοτεί την αφετηρία της οργανωμένης θεραπείας, καθώς εκεί χωροθετούνται οι πρώτοι τρεις κτιριακοί όγκοι, οι οποίοι φιλοξενούν τις εισαγωγικές θεραπείες, όπως οι αρχικές υδρομαλάξεις, οι καταιονισμοί και το ατμόλουτρο. Σε επίπεδο οργάνωσης και τομής, αυτοί οι χώροι χαρακτηρίζονται από έναν πιο κλειστό – εσωτερικό σχεδιασμό, με μία λογική απομόνωσης και πιο ατομικής θεραπείας, προτρέποντας τον θεραπευόμενο σε μία διαδικασία ενδοσκόπησης και αποκοπής από το περιβάλλον. Στη συνέχεια, από την πιο εισαγωγική θεραπεία, η οργάνωση του υδροθεραπευτηρίου κλιμακώνεται σε χώρους με πιο εξειδικευμένες θεραπείες. Οι δύο κλειστοί κτιριακοί όγκοι, οι οποίοι σε συμβολικό επίπεδο παραπέμπουν σε τμήματα του μπαζώματος που αποκολλήθηκαν προς τη θάλασσα, φιλοξενούν την πιο εξειδικευμένη θεραπεία. Η θεραπεία αυτή πραγματοποιείται παρουσία φυσιοθεραπευτή,

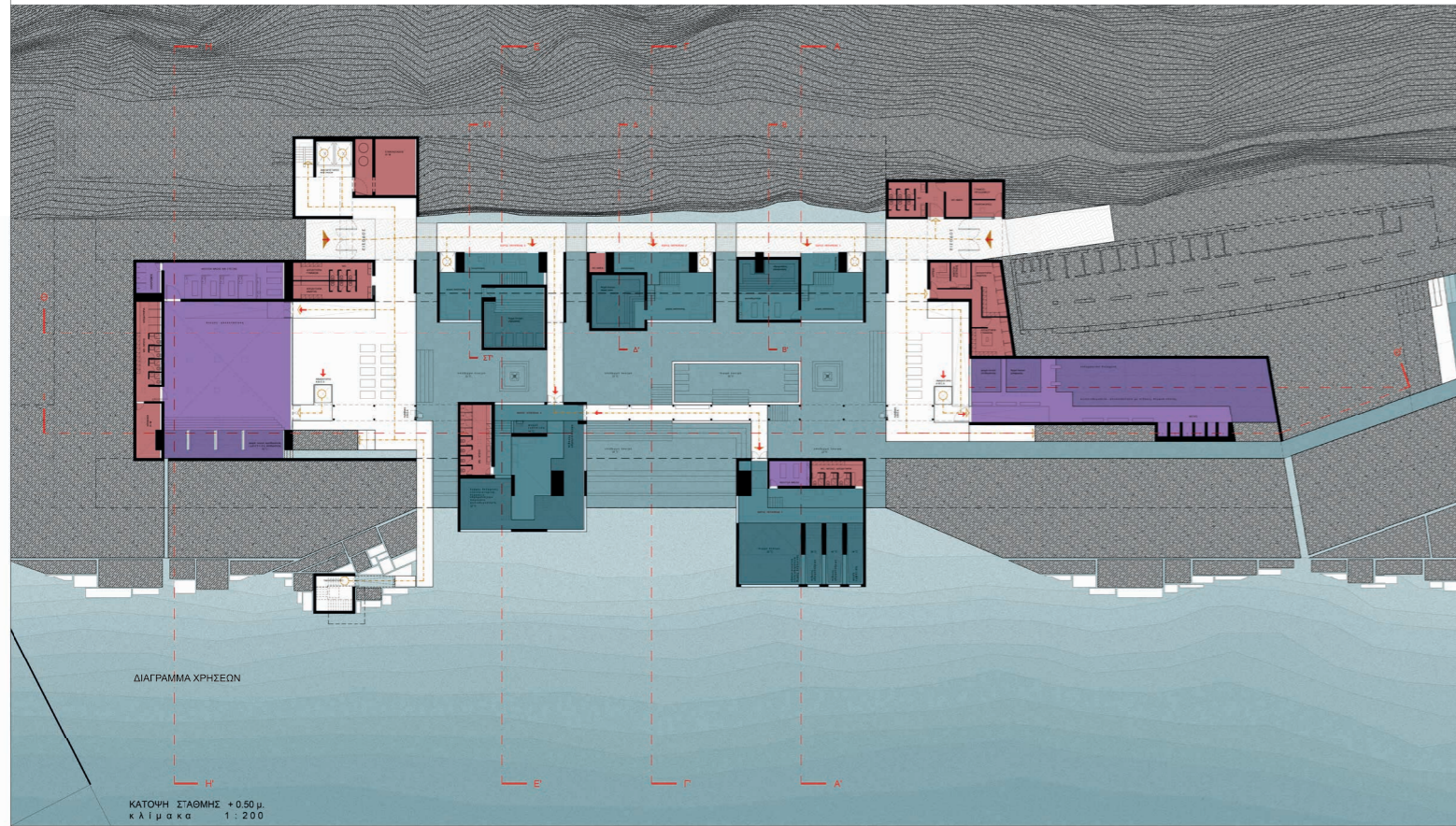
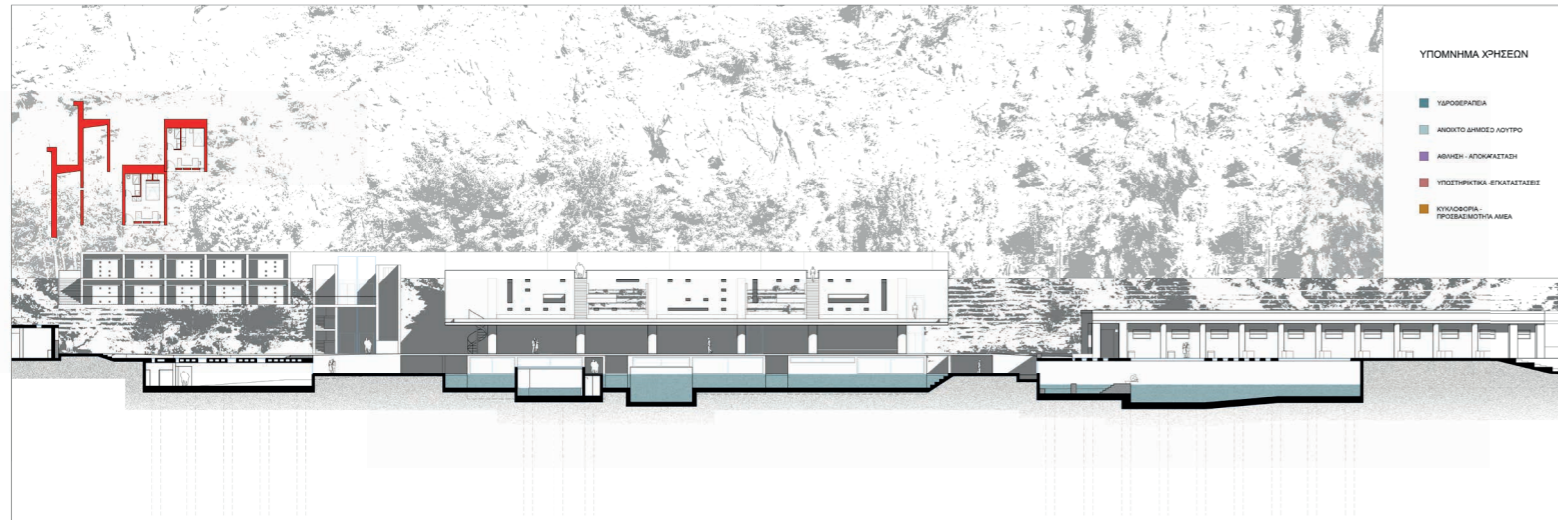

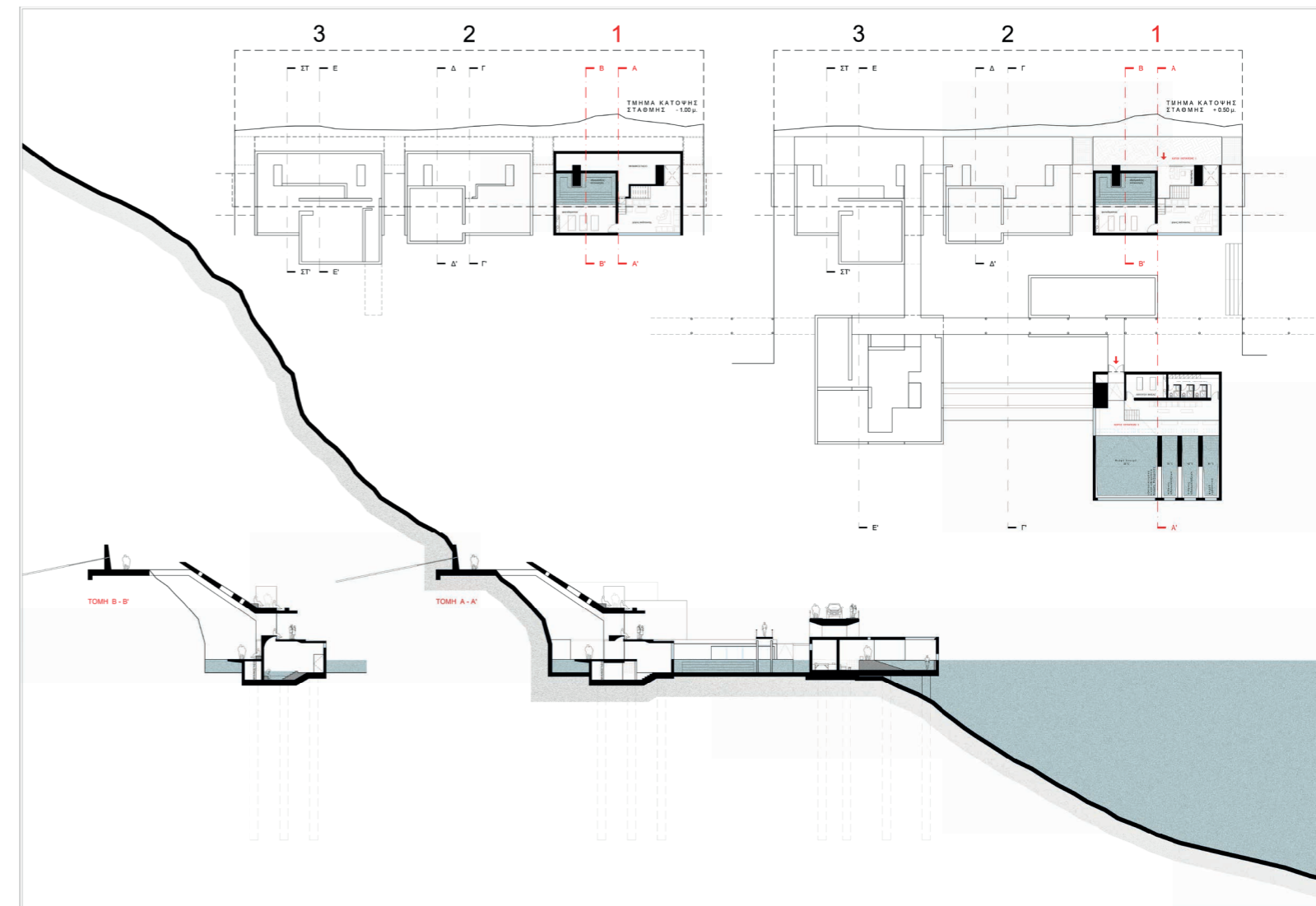
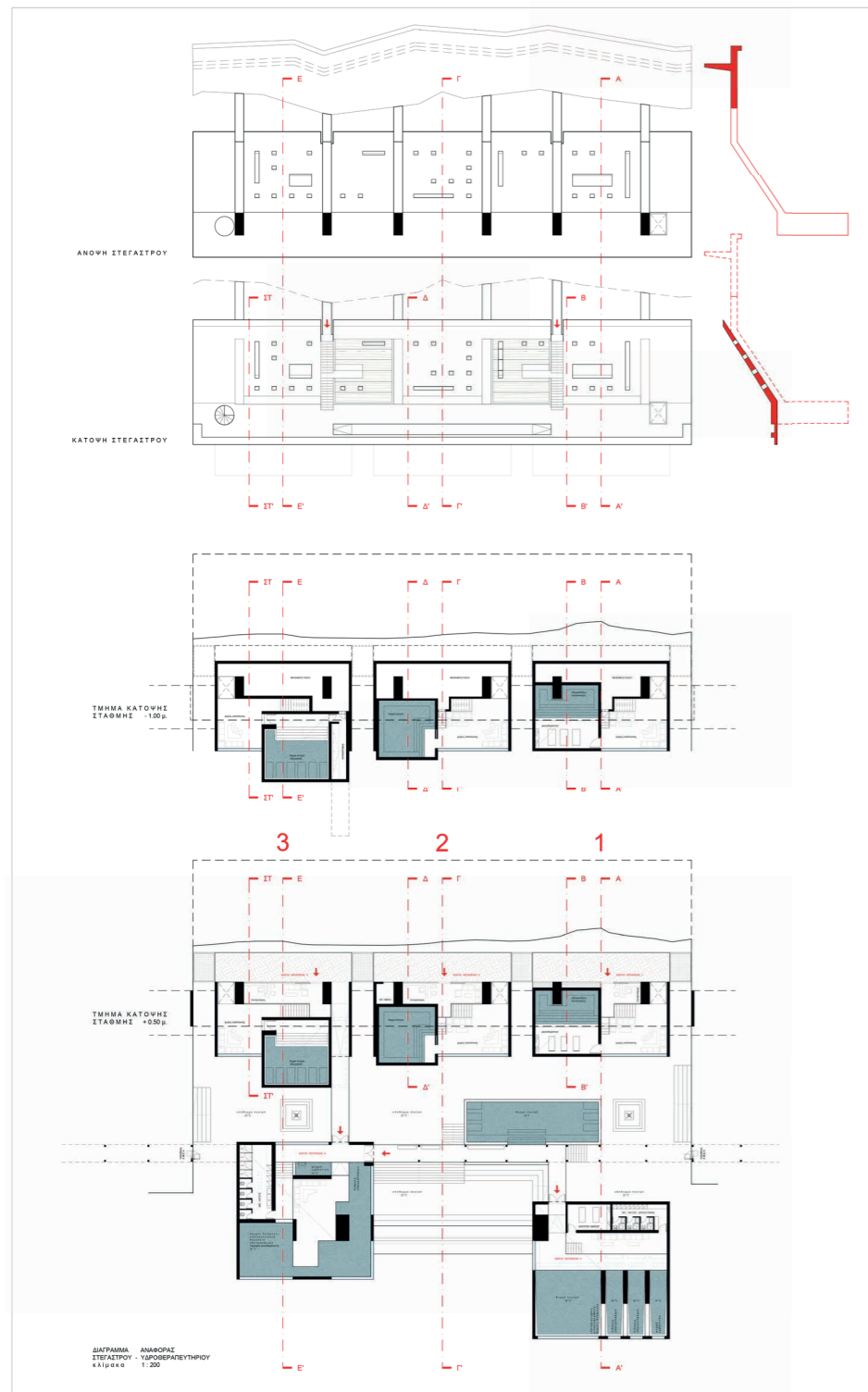

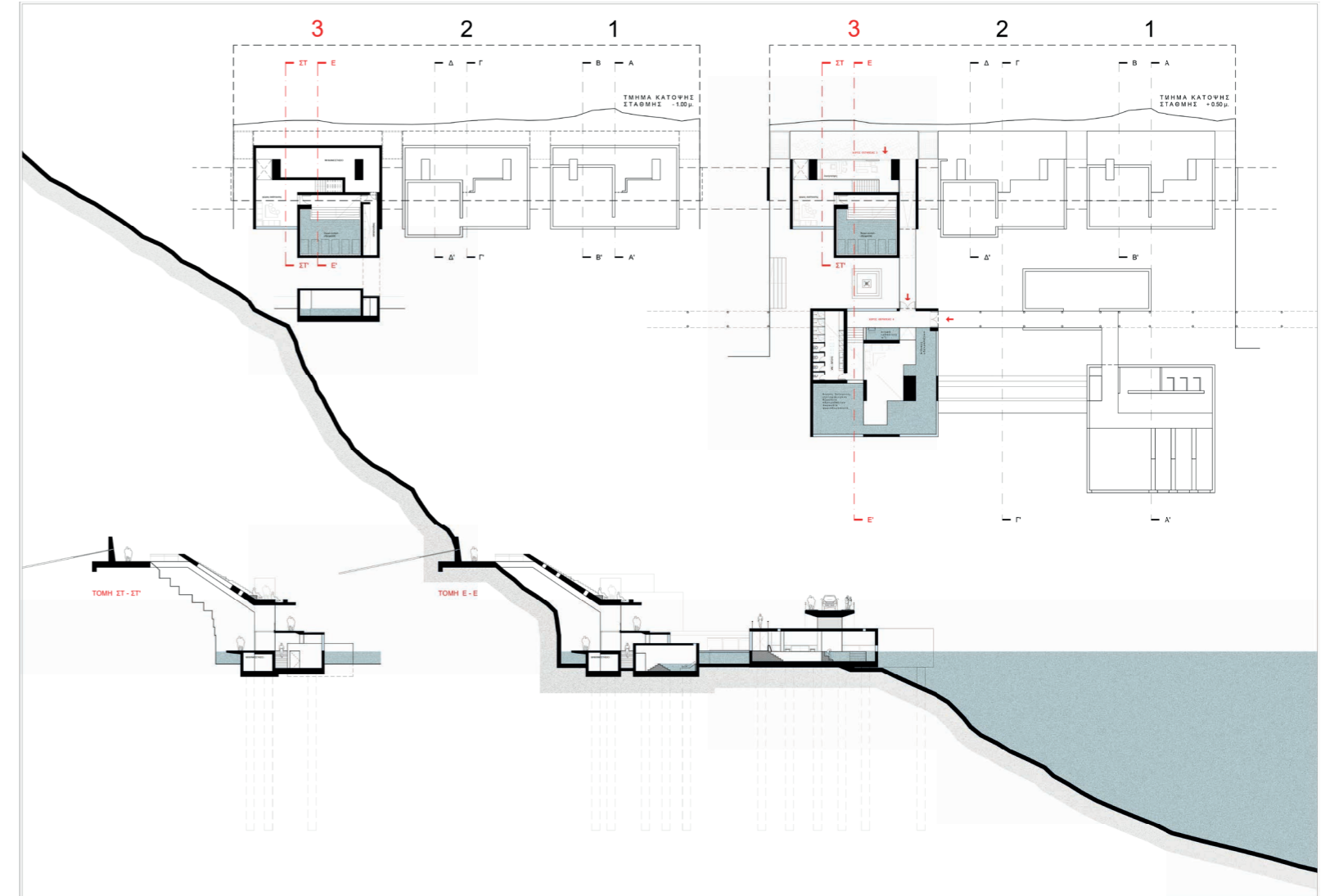
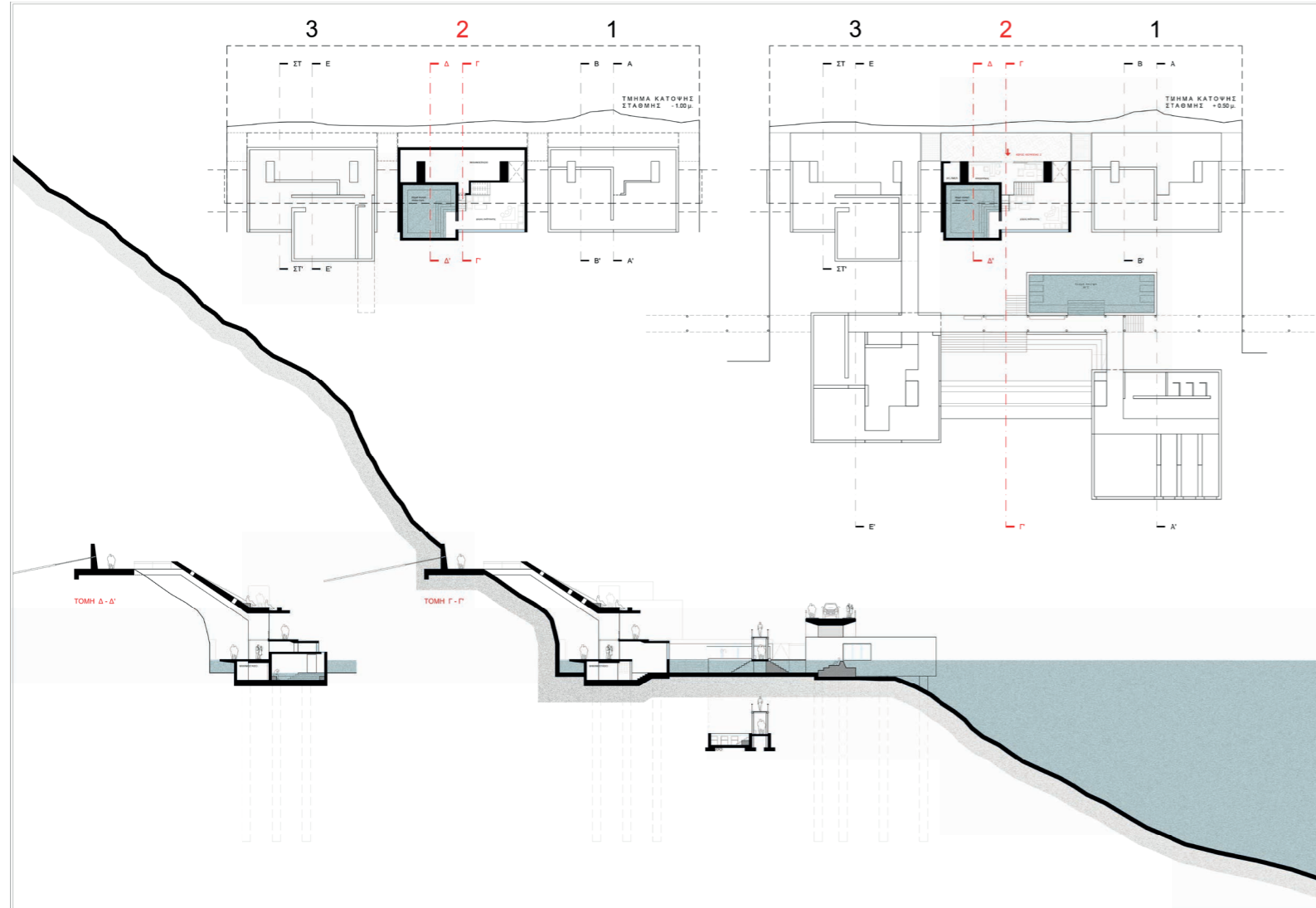

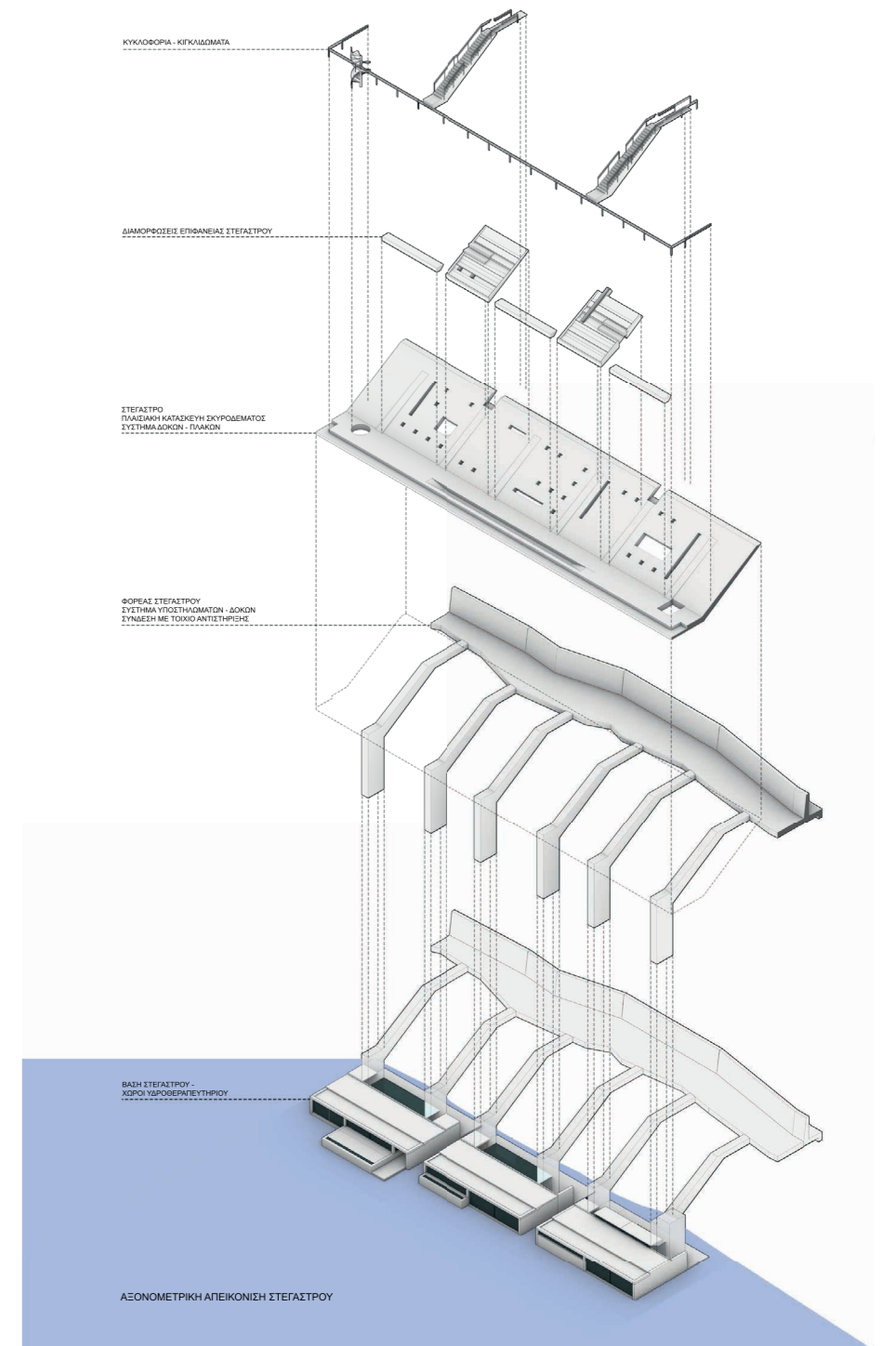
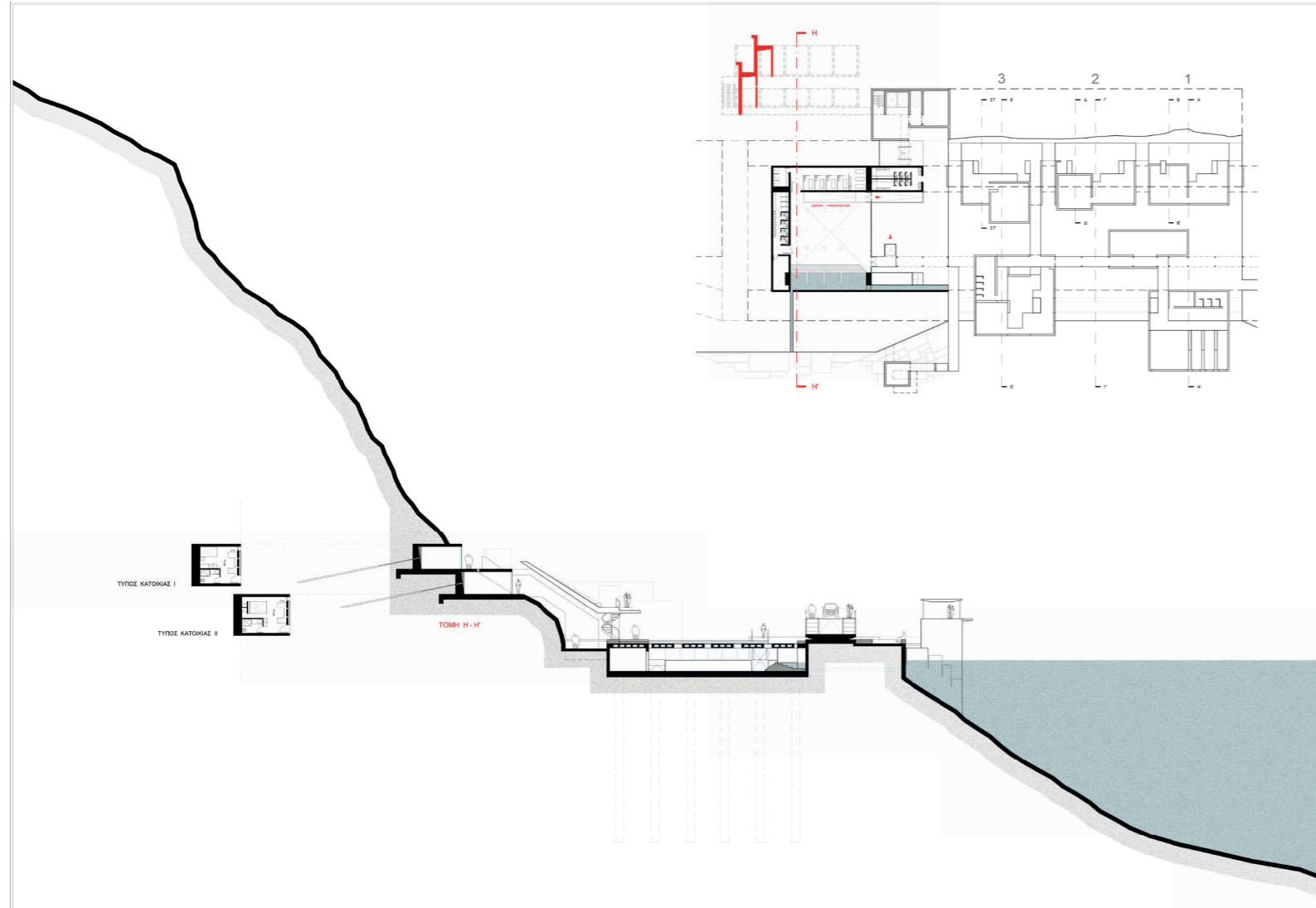

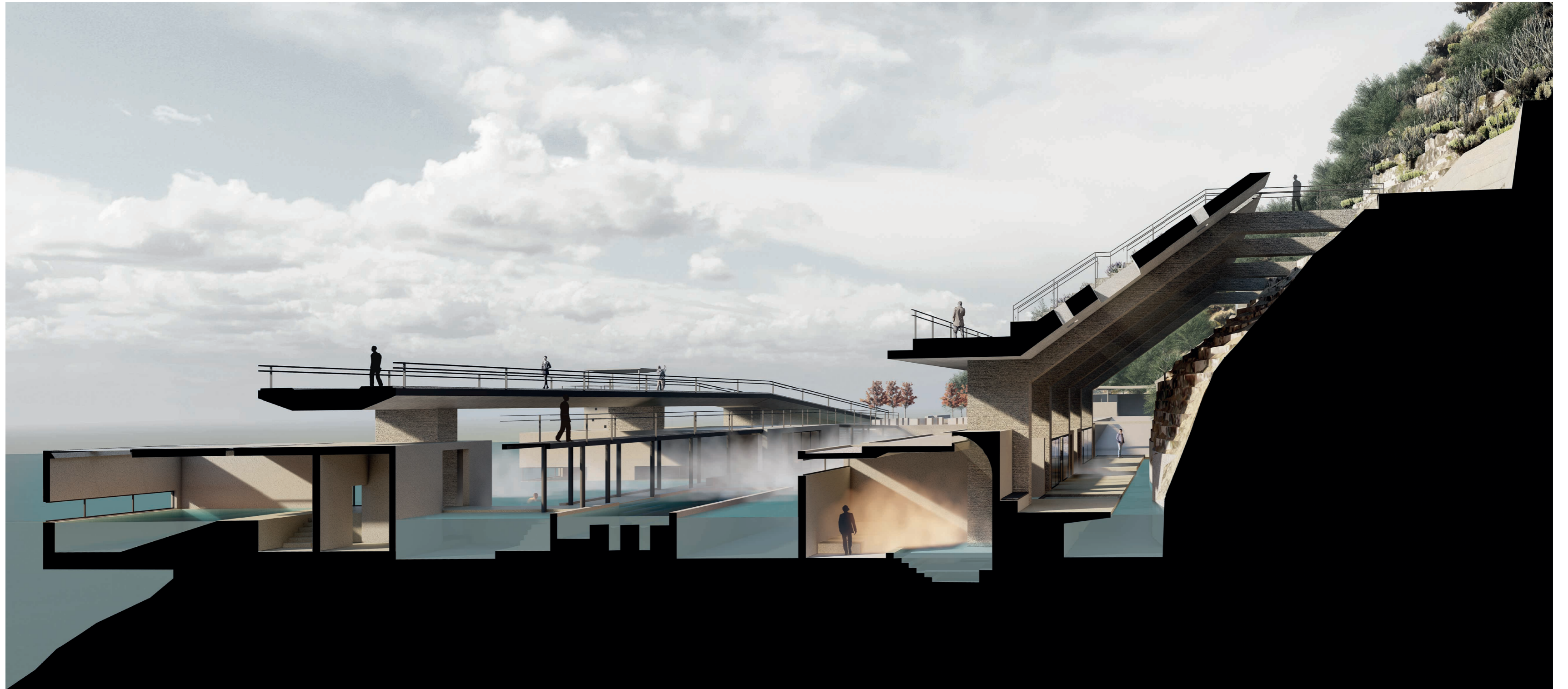

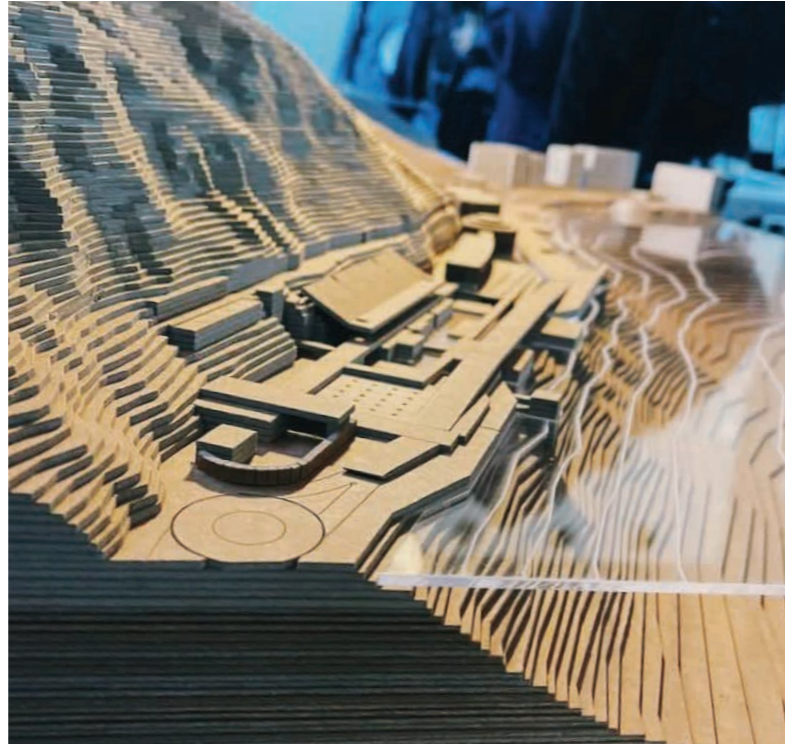
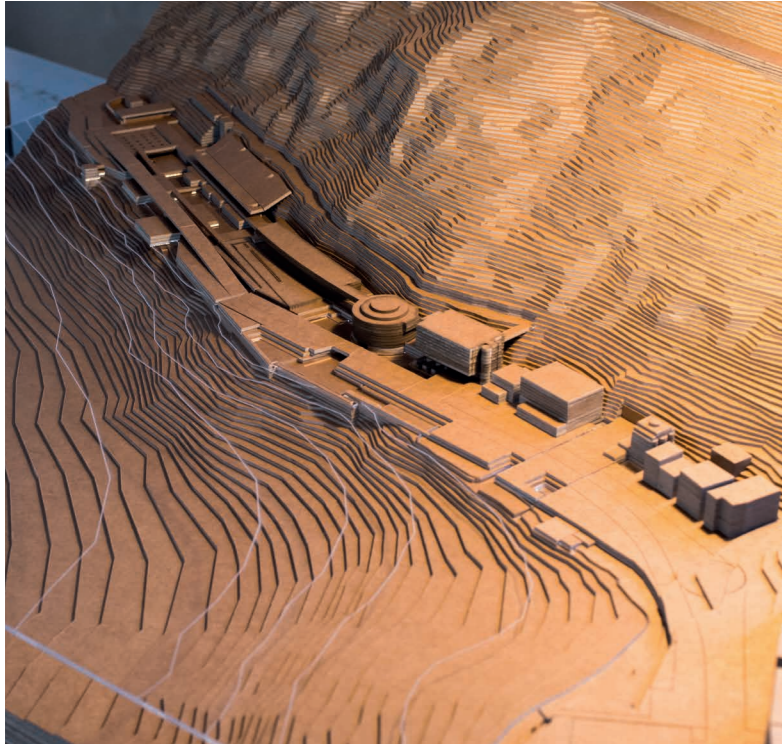

4.

Φωτογραφίες
Μακέτας

5.

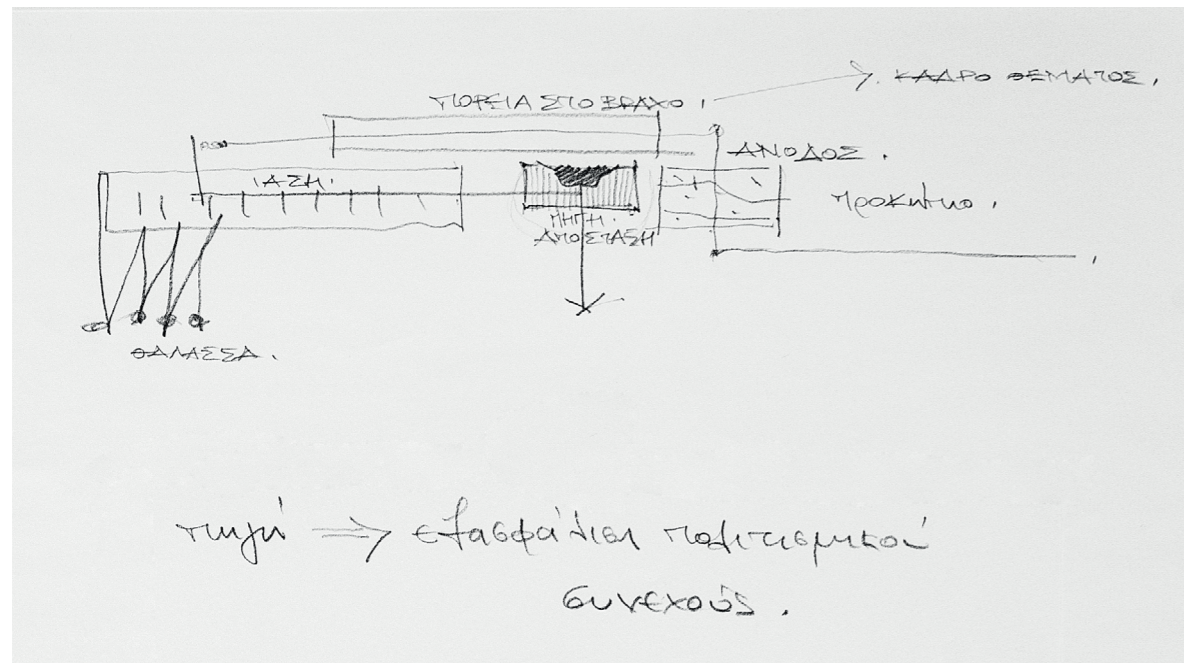
Επίλογος

Η ιαματική πηγή του Λουτρακίου αποτελεί έναν κομβικό παράγοντα διασφάλισης του πολιτισμικού συνεχούς της περιοχής, καθώς χάρη στην αιώνια ροή της, διαμορφώνει ένα ιδιαίτερο περιβάλλον πλούσιο σε ορατά και αόρατα νοήματα, μέσα στο οποίο πλάθεται ιστορικά ο χαρακτήρας της πόλης, αλλά και η έντονη αστικοποίηση της. Ο προβληματισμός λοιπόν γύρω από τον ρόλο και τη σημασία της, είναι πάντα καιρός και βρίσκεται στο επίκεντρο της σκέψης γύρω από τη φυσιολογία και τη στρατηγική κατεύθυνση της πόλης ευρύτερα.

Η αναζήτηση ενός συστήματος ανάλυσης και κατανόησης των σύνθετων τοπίων και θεραπευτικών συστημάτων που συνοδεύουν μία ιαματική πηγή, η οποία αναπτύχθηκε στην εργασία που προηγήθηκε της διπλωματικής, καθώς και η σχεδιαστική έρευνα που ακολούθησε, βρίσκονται ακριβώς στον πρωταρχικό πυρήνα του αναστοχασμού γύρω από το σημερινό χαρακτήρα της πόλης, αλλά και γύρω από τη μελλοντική του προοπτική. Η παρούσα διπλωματική εργασία λοιπόν, εστιάζει στην αναζήτηση μιας σχεδιαστικής προσέγγισης, η οποία να οδηγεί στην αναβίωση και επαναδιατύπωση της θεραπευτικής τελετουργίας, με την παράλληλη αναδιαμόρφωση του παραλιακού μετώπου, με όρους οι οποίοι να ενισχύουν την παρουσία του ιαματικού πόρου στο περιβάλλον της παλιάς λουτρόπολης.

Κινούμενη διαρκώς, ανάμεσα στην απόδοση του ιαματικού χαρακτήρα του παραλιακού μετώπου στην πόλη και τους κατοίκους της, μέσω της διαμόρφωσης ενός ανοιχτού και προσβάσιμου ιαματικού πάρκου, αλλά και στη διαμόρφωση μίας καθαρά ορισμένης θεραπευτικής τελετουργίας, η οποία οδηγεί σε μία οργανωμένη ιάση εντός του νέου υδροθεραπευτηρίου, σε έναν τόπο φαινομενικά αδρανή και αβίωτο, η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει την ουσία του θερμαλισμού εν γένει. Όντας μία θεραπευτική αλλά και χωρική τελετουργία, η οποία γίνεται αντιληπτή βιωματικά και πολυαισθητηριακά, ο θερμαλισμός εμπειρεύει ορισμένα αντικειμενικά – επιστημονικά χαρακτηριστικά που συνδέονται άμεσα με τα θεραπευτικά του γνωρίσματα, αλλά ταυτόχρονα, εμπειρεύει και ορισμένα κρυφά νοήματα, τα οποία γίνονται αντιληπτά μόνο μέσω της ενεργοποίησης τους από την ενσώματη εμπειρία.

Προκειμένου λοιπόν η παρούσα διπλωματική να αγκυρώνεται σε μία πραγματικότητα και να απαντά σε μία συνολική συνθήκη, οφείλει να συνοδεύεται από την ιδέα, πως ο παραλήπτης, το υποκείμενο στο οποίο αναφέρεται η τελετουργική σχεδιαστική προσέγγιση, δεν είναι άλλο από το ενεργό, αντιληπτικό, νοήμον σώμα, το οποίο μέσω όλων των εργαλείων πολυαισθητηριακής πρόσληψης που διαθέτει, αλλά και μέσω της ρηματικής και κιναισθητικής ενεργοποίησης, είναι σε θέση να αποκωδικοποιεί και να βιώνει κρυφές σχέσεις του τόπου. Επομένως, κλειδί για την ανάγνωση της συγκεκριμένης πρότασης, αποτελεί η σκέψη πως όλο αυτό το εγχείρημα, αναφέρεται μεν στην ίδια την πόλη και στον μελλοντικό της χαρακτήρα σε πολεοδομικό και στρατηγικό επίπεδο, αλλά ταυτόχρονα, αναφέρεται και σε ένα ενεργό υποκείμενο, το οποίο έχοντας σαν μοναδικό όχημα το σώμα του, ανοίγεται προς τον κόσμο, με στόχο να τον ξεκλειδώσει και να προχωρήσει την κατανόηση και τη σύνδεση μαζί του, ένα βήμα παρακάτω, επιδιώκοντας την ουσιαστική κατοίκηση του.

타자성